

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Slægtsbog

Omhandler gårdmand i Ullits by og sogn MADS CHRISTENSEN (SKAMRIS), født 1785, død 1837, og hustru ANNE MARIE SØRENSDATTER, født 1789, død 1839. Deres forfædre og efterkommere. Med afstamning fra "De Rinds Herreds Knaber".

 Slægtsarkivet

Falkovvej 19

8500 Viborg

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

Først i bogen: Forord, orientering, oplysninger om hartkorn og landgilde m.v. samt en lille orientering om arkivarbejdet.

Afdeling A

Anetavle for Mads Christensen (Skamris) og hustru Anne Marie Sørensdatter.

Afdeling B

Afstamningen fra De Rinds herreds knaber.

Afdeling C

Efterkommere efter Christen Madsen (Skamris), født 1812, og hustru Abelone Christiansdatter, født 1812.

Afdeling D

Efterkommere efter Abelone Madsdatter, født 1814, og ægtefælle Hans Nikolajsen, født 1809.

Alfabetisk register

Omfattende direkte efterkommere efter Christen Madsen (Skamris) og hustru samt Abelone Madsdatter og Hans Nikolajsen.

Ved denne bogs tilblivelse har følgende medvirket:

Redaktion: G. F. Sørensen
 Bente Nielsen
 A. Blaabjerg
 Erna Sørensen

Interviews: D. Strunck
 B. Strunck

Genealogisk
arbejde: A. Blaabjerg
 H. P. Aagaard

Tryk: N. O. Madsen
 T. Sørensen
 A. Faarbech

Bogen er skrevet på ADLER SE 1000 og trykt på RICO 1010.
Billeder er trykt af GETO offset og foto, Viborg.

F O R O R D

Den velkendte venstrepolitiker, konseilspræsident J.C. Christensen har engang sagt:

"Det er en ringe slægt, der ikke har slægtsminder, og det er er ringe slægt, der ikke efterlader sig sådanne. Men den mand og den slægt er endnu ringere, som ikke vil værne om sine minder, så de kan gå videre til børn og børnebørn, slægt efter slægt".

Ved at foranledige denne bog udarbejdet har den nulevende slægt ikke blot vist viljen til at ville værne om sine minder, men også skabt et eftermæle, som vil leve langt ind i fremtiden og være til uvurderlig glæde for kommende generationer.

Under denne synsvinkel bør man først og fremmest vurdere denne slægtsbog, selv om den selvfølgelig også gerne skulle være til glæde for den nulevende slægt. Skulle De imidlertid under læsningen få den tanke:

"Hvad glæde har jeg egentlig af en sådan bog med den omtale af en mængde forfædre, som jeg slet ikke har kendt? - Vedkommer disse mennesker i det hele taget mig? - Så husk på, at vor tid med alle dens nok så tekniske fremskridt bygger på fortiden, og at alt - også en selv - er et produkt af denne fortid. Rigsarkivar Johan Hvidtfeldt har engang sagt:

"Vil mennesket forstå sig selv og prøve at få rede på forudsætningerne for de mange forskellige, og ofte modstridende evner og tilbøjeligheder, som findes hos den enkelte, må han søge tilbage i slægtens fortid for at finde forklaringen. - Slægts-historisk studium er derfor ikke et pedantisk samleri, der kun egner sig for folk med god tid. - Det er i virkeligheden et udslag af menneskets trang til at prøve at finde en indre sammenhæng i livets mangeartede foreteelser, den samme trang, som er forudsætningen for kunst og videnskab."

En slægtsbog er ingen roman, men en samling minder om ens forfædre, minder, som kan hjælpe en til midt i den fortravlede og rodløse tid at finde et ståsted. Løb bogen igennem og tag

den så frem, når der er god tid til at fordybe sig i dens indhold. Mange af de personer, der er omtalt, er ganske vist for længst døde og begravede, men slægtens nulevende medlemmer har et meget nært fællesskab med dem den dag i dag, ikke blot ved blodets bånd, men også ved deres tanker, ord og handlinger. Færdes man ad gader og veje i slægtens hjemsogne, så er det - selv om billedet har ændret sig meget - på de samme gader og veje, slægtens gamle har gået. Det er her, de har slidt og slæbt for det daglige brød, og her har de oplevet såvel mørke som lyse timer.

En slægt som denne har sat præg på den egn, hvori den kom til at leve og virke. Det mærkes måske ikke så meget i det daglige, men hver dag er da også kun et lille led i den enkeltes liv; dagene lægges sammen til år, og disse år tæller slægten op i generationer. -Ud fra denne synsvinkel kan det være sundt for mennesket at bedømme sig selv, ikke blot som enkeltperson, men som et led i kæden af generationer. Dette vil kunne bidrage til at hindre utidigt hovmod og samtidig give den enkelte en sund og livsbekræftende tro på sit eget værd.

En døgnvise spår, at om hundred år er alting glemt, og det er sikkert også rigtigt, når det drejer sig om døgnviser og andet ligegyldigt. Enkelthederne forsvinder, men tilbage står summen af de enkelte dages trofaste virke med de evner slægten gav den enkelte at forvalte og give videre.

Til slut skal der rettes en tak til slægtens medlemmer for den interesse, hvormed udarbejdelsen af bogen er blevet omfattet, og for den hjælp, som fra alle sider er blevet ydet med hensyn til at give oplysninger og stille billedmateriale til rådighed.

SLÆGTSARKIVET

Viborg. *Herluf*

O R I E N T E R I N G

For nummereringssystemet i anetavlen gælder det, at alle mandspersoner har lige numre og hustruen er de umiddelbart derefter følgende ulige numre. En persons far findes ved at gange personens nummer med to, hvorved altså faderen til ane 2 er ane 4, medens moderen er ane 5. Hvis man omvendt vil finde barnet af nummer 12 og 13, halverer man det lige nummer, og barnet er altså ane 6, gift med ane 7, og deres barn igen er ane 3, gift med ane 2. For overskuelighedens skyld findes i lommen indlagt en oversigtstavle, hvoraf slægtsforbindelsen fremgår.

Afdeling C og D er efterkommere efter de to søskende Christen Madsen (Skamris) og hustru Abelone Christensdatter samt Abelone Madsdatter og hendes ægtefælle Hans Nikolajsen. Disse ægtepars børn er betegnet med romertal, romertals børn betegnes med store bogstaver, store bogstavers børn med arabertal, arabertals børn med små bogstaver og små bogstavers børn med arabertal efterfulgt af en parentes. I forholdet til "stamforældrene" er romertal altså børn, store bogstaver børnebørn, arabertal oldebørn, små bogstaver tipoldebørn o.s.v.

For at lette forståelsen af registreringssystemet tager vi et eksempel: Dorthé Jensen har registreringen VI.B.1.a.1), hendes mor er Marie Hansen, der har VI.B.1.a., hun er datter af Søren Hansen, der har VI.B.1., han er igen søn af VI.B. Christian Hansen, som er søn af VI. Søren Hansen, der altså er det sjette barn af Abelone Madsdatter og Hans Nikolajsen (afdeling D).

På den måde har enhver person i slægten sit eget registreringsnummer, som redegør for den pågældendes slægtsforbindelse til "stamforældrene". Sætter man sig ind i systemet, kan man let stedfæste enhver af de i efterkommeroversigten omtalte personer i forholdet til en selv. Se iøvrigt slægtssolene (i lommen) der redegør for de forskellige slægtsforbindelser.

For oplysningerne i efterkommeroversigten gælder det iøvrigt, at disse hovedsagelig er baseret på de enkeltes egne oplysninger. Hvor der mangler oplysninger om en person skyldes det, at den pågældende ikke har reageret på vore henvendelser.

For personnavne gælder det, at der almindeligvis er benyttet den stavemåde, som den pågældende selv anvender, men for afdøde personer har man benyttet den stavemåde, som er anvendt i kirkebogen. Ved stedsnavne er anvendt samme stavemåde, som benyttes i Post- og telegrafvæsenets adressebog.

Personnavne på ægtefæller og disses forældre er ligeledes opført efter den pågældendes egne angivelser, idet det ikke er muligt at efterkontrollere disse oplysninger i kirkebøgerne, bl.a. på grund af 50 års spærrereglen for kirkebøger.

HARTKORN - LANDGILDE

Hartkorn var oprindelig fællesbetegnelsen for de afgifter, bønderne ydede i naturalier - landgilde - til godserne. De forskellige afgifter var i godsernes jordebøger angivet i forhold til 1 tønne rug eller byg, der var "hårdt" korn i modsætning til havre "blødt korn".

Forholdene på de forskellige godser var afvigende, men normen for den almindelige beregning var:

1 td. rug eller byg.....	1 td. hartkorn
1 - gryn eller hvedemel.....	2 - -
1 - hvede eller ærter.....	1½ - -
1 - havre.....	½ - -
1 - humle.....	½ - -
4 læs enghø.....	1 skp.-
12 gæs.....	1 td. -

1 tønne hartkorn = 8 skæpper = 32 fjerdingkar = 96 album.

Betegnelsen er i det følgende forkortet: td., skpr., fjdk., alb.

Ved enevældens indførelse 1660 indkaldtes jordebøgerne, og på grundlag heraf udarbejdedes en fælles jordebog for alle landets ejendomme, den såkaldte matrikel 1664, hvori ejendommene skyldsattes i hartkorn.

Denne skyldsætning viste sig snart at være uretfærdig, idet ligningerne på godserne som nævnt var noget forskellig, og man påbegyndte derfor i 1681 udarbejdelsen af en matrikel baseret på jordens ydeevne - bonitering - der sattes i forhold til arealet og således angav det hartkorn, der skulle svares.

Ved boniteringen sattes agerjorden i klasse efter godhed. Enge, overdrev og skove takseredes efter det udbytte, de kunne frembringe, f.eks. antal læs hø, græsning, svins olden m.m. Også mølleriet og enkelte andre erhverv blev inddraget heri og vurderedes efter indtægt, men enhedsbetegnelsen var stadig den samme: Hartkorn. Trods mangelfuld opmåling og kortlægning var denne hartkornsskyldsætning i begyndelsen god og retfærdig, men da den i halvandet hundrede år blev benyttet som basis for grund-

skatten på landet, blev den på grund af jordens forbedring m.m. efterhånden mere og mere uretfærdig, hvorfor man i årene 1806-1822 udarbejdede Danmarks sidste matrikel, der dog først kom til at gælde fra 1844. Boniteringen var denne gang langt mere omhyggelig, og al agerjorden sattes i klasse fra 1 til 24. Af de bedste jorder beskattedes $6\frac{1}{4}$ rd. land (a 14.000 kvadratalen) til at yde 1 td. hartkorn. På Lolland og Falster gik der $9\frac{4}{5}$ td. land og i Ringkøbing amt 45 tdr. land til 1 td. hartkorn.

Vurderingentog ikke hensyn til beliggenheden, hvilket i forbindelse med teknisk udvikling medførte, at de dårlige jorders værdi ved opdyrkning, transportanlæg m.m. steg stærkt, uden at dette medførte takstændring og følgelig heller ikke skatteforøgelse. Hartkornsskatten blev derfor utidsvarende, hvorfor man i 1903 vedtog loven om ejendomsskyld, hvilket betød en fuldstændig ophævelse af hartkornet som skattegrundlag.

I ældre dokumenter træffer man ofte betegnelsen "gæsteri", hvilken betegnelse dækker bondens pligt til at modtage jorddrottens folk, heste og hunde i indkvartering og underholde dem. Gæsteri havde endnu betydning under Christian III, men senere tabte det interessen for godsejerne og blev da i reglen afløst af en årlig afgift. Den regnes ikke - som regel - henhørende under den egentlige landgilde og blev derfor ikke sat i hartkorn. Hestegæsteri - pligt til at underholde hovheste - havde særlig betydning på kronens godser og blev ofte her afløst af en havreydelse.

Den i gammel tid omtalte "herlighed" betegner den ejendomsret til jordegods og de deraf flydende indtægter og rettigheder, som kronen ved love eller privilegier overdrog til private. Kronens herlighed over selvejere kunne overgå til private, der så kunne købe bondeskylden. Herligheden omfattede alle faste indtægter af fæstegods - landgilde - og udbyttet af skov, jagt, fiskevand, forstrandsret, lyngslet o.s.v. samt hoveri eller hoveriafløsning. Dernæst var herligheden de uvisse indtægter af stedsmål og sagesfald (bøder) m.m. Endelig var myndigheden over vornede eller

stavnsbundne en del af herligheden. Kronen kunne sælge eller overlade herlighedsrettigheder som birkeret eller patronatsret (kirke og deres gods) til private. Med herlighedsretten fulgte også pligten til at holde fæsterne i forsvar, rejse tiltale og opkræve skatter. Herligheden var dog ikke nøje afgrænset, men hertil må vistnok regnes håndfæstningernes bestemmelse om, at adelen måtte gøre sig sit gods lige så nyttigt som kongen. Ved salg til selveje kunne sælgerne forbeholde sig herligheden eller en del heraf, såsom - hvad der var almindeligt - retten til jagt og fiskeri.

I anetavlen forekommer betegnelsen trolovelse. Dette var en kirkelig handling, der før i tiden gik forud for den kirkelige vielse. Trolovelse kendtes allerede i middelalderen og var en ægteskabsstiftende handling, men efterhånden fik den kirkelige vielse dog større og større betydning, og ved ordinans af 19. juni 1582 bestemtes det, at et ægteskab skulle fuldbyrdes af præsten. Før den kirkelige vielse blev foretaget, skulle der dog finde trolovelse sted i overværelse af præsten og fem andre personer. En sådan trolovelse var forpligtende for begge parter og kunne kun ophæves efter kongelig bevilling. Efter loven skulle præsten "alvorligen forbyde de trolovede personer at søge seng sammen før end de i kirken retteligen blive samlede", men blandt almuen overholdt man ikke denne lovbestemmelse, idet man bibeholdte den gamle opfattelse af trolovelsen som egentlig ægteskabsstiftende. I året 1799 blev trolovelsen helt afskaffet ved kongeligt reskript af 4. januar, men trolovelsesskikken fortsatte dog og er i vore dage afløst af forlovelsen. Som et ydre tegn på trolovelsen bar den trolovede - tidligere kun hvis det var en mere fornem person - en fingerring af guld, der blev anbragt på fjerde finger, "thi viise mestre og læger skriver, at der gænger en åre fra hjertet op til den fjerde finger."

Rigsdaler (fork. Rdlr.) udmøntedes i Danmark fra 1537 til 1872. Den deltes oprindeligt efter lybsk møntfod i 3 mark a 16 skilling, men idet småmønten forringedes, gik der under Frederik II 4 mark og tilsidst fra 1625 6 mark på 1 rigsdaler "in specie"

'speciedaler) d.v.s. en i eet stykke udmøntet. En speciedaler omveksledes 1873 med 4 kroner, mens 1 rigsdaler sættes til 2 kr.

I 1618 indførtes kronen, der efterhånden betegnes slettedaler, lig med 4 mark, og under Christian V indførtes kurantdaler, der var lig med ca. $\frac{4}{5}$ speciedaler, og 1813 indførtes rigsbankdaler (lig med $\frac{1}{2}$ speciedaler). Denne mønt benævnes fra 1853 rigsdaler.

A R K I V A R B E J D E T

Interessen for nærværende slægtsbog samler sig vel naturligt nok først og fremmest om anetavlen, den del af bogen som omhandler forfædrene tilbage i tiden, og som er udarbejdet på grundlag af bevarede danske arkivalier. Muligvis er De tilfreds med det opnåede resultat, men en og anden finder måske resultatet mindre tilfredstillende og synes at have givet sine penge dårligt ud.

Da disse divergerende opfattelser formodentlig skyldes et manglende kendskab til forskningsarbejdet på vore arkiver, skal vi her give en kortfattet redegørelse for arbejdets omfang og de kilder som benyttes.

I Danmark findes der fem statsarkiver, nemlig Rigsarkivet i København og de fire landsarkiver: København (Sjælland og de sydlige øer). Odense (Fyn), Viborg (Jylland til Kongeåen), og Åbenrå (Sønderjylland). I Rigsarkivet opbevares centraladministrations arkiver (kongebreve, kancellikorrespondance, folketællinger etc.), mens landsarkiverne rummer de lokale embeders akter (kirkebøger og godsarkivalier etc.).

Når man første gang aflægger besøg på et arkiv, f.eks. landsarkivet i Viborg, vil man sikkert blive imponeret over de enorme mængder håndskrevne bøger, der opfylder de mere end 30 kilometer reoler. Hovedparten af disse arkivalier er skrevet med gotisk, en skrift der forekommer nutidsmennesker komplet ulæselig.

I tilslutning til arkivet findes en stor læsesal, hvor man dagen lang kan se folk sidde bøjet over arkivalierne, ivrigt optaget af at grave stof frem om de hedengangne. Side om side finder man amatører, der endnu er så uøvet, at han må nøjes med at studere de nyere kirkebøger, den drevne amatør, som har brugt al sin fritid gennem mange år og har opnået et indgående kendskab til den gotiske skrift og arkivaliernes mangfoldighed og endelig den professionelle forsker, der kan spille på alle strengene - eksperten, fordi han kender alle mulighederne og kan udnytte dem til bunds. Fælles for alle tre kategorier er imidlertid, at de i deres forskning konstant støder på problemer og vanskeligheder. Størstedelen af deres tid går da også med undersøgelser,

som giver negative resultater, men så meget større er forsker-
glæden, hvis løsningen på problemerne omsider foreligger.

Anetavlen i denne slægtsbog er udarbejdet af eksperten, som har lagt al sin professionelle kunnen og masser af tid i arbejdet. Er De skuffet over resultatet, så må De huske på, at det ikke er forskeren, der har svigtet Dem, men derimod de arkivalier, han har haft til sin rådighed.

Hvilke arkivalier, der i det væsentlige er tale om, skal i korthed omtales i det følgende.

Kirkebøgerne er slægtsforskerens vigtigste kilde. I Danmarks ca. 1300 sogne har præsterne gennem tiderne i kirkebøgerne indført oplysninger om fødsel, dåb, konfirmation, trolovelse, vielse, død og begravelse. Kirkebogsføring blev påbudt 1646, og i en snes tilfælde kan man i Jylland endog finde endnu tidligere førte kirkebøger, hvoraf den ældste er fra 1573 og stammer fra Hjortkær sogn i Sønderjylland. Dette betyder imidlertid ikke, at kirkebøger normalt findes fra 1646 og frem til i dag. I ældre tider førtes kirkebogen kun i eet eksemplar, der som regel opbevarede i præstegården. Krige, plyndringer, brand, mus og rotter samt mangel på omtanke for disse arkivaliers betydning resulterede ofte i, at disse gik tabt. Normalt kan man sige, at kirkebøgerne er bevaret til midt i 1700-tallet, og alene i Nørrejylland findes der 50 sogne, hvor kirkebøgerne er gået tabt før 1814, det år hvor der blev påbudt dobbelt kirkebogsføring i samtlige sogne. Det skal nævnes, at ældre kirkebøger ofte er mangelfulde og tilfældigt ført.

Folketællinger fra 1787, 1801, 1834, 1840 og 1845 er gode hjælpeskilder, dersom kirkebøgerne svigter. Især har man ofte gavn af tællingen 1845, da denne også giver oplysninger om fødesteder, mens de øvrige tællinger kun oplyser navn, alder, stilling, ægtefælle og hjemmeværende børn.

Tingbøger er en kilde, hvorigennem det nu og da lykkes at føre en slægt endnu flere led tilbage - ofte til 1500-tallet. I tingbøgerne er familieforhold ofte indgående beskrevet og kan bekræfte f.eks. ejendomsforholdet på en gård, der er gået fra far til søn.

Trykte kilder omfatter f.eks. trykte stamtavler og anetavler, stater, købstadshistorie, sogne- og egnsbeskrivelse etc.

Med denne indledning har vi forsøgt kortfattet at fortælle lidt om arkivverdenen og de problemer, som møder slægtsforskeren, med det formål at give Dem et indblik i arbejdets omfang, og bringe Dem en vis viden om slægtsforskning, hvilket muligvis vil være Dem til gavn, når De gennemlæser anetavlen.

A

Forsøgt

ANETAVLE

for børnene af

Mads Christensen (Skamris),

født 1785, død 1837,

gårdmand i Ullits by og sogn,

og hustru

Anne Marie Sørensdatter,

født 1789, død 1839.

Udarbejdet af genealogerne H.P. Aagaard og Anton Blaabjerg,
redigeret af sidstnævnte.

Ane 2 MADS CHRISTENSEN (SKAMRIS)
født 1785, død 1837.

Ane 3 ANNA MARIE SØRENSDATTER
født 1789, død 1839.

Mads Christensen fæstede 1815 under godset Lerkenfeld fødegården i Ullits by og sogn, hvis hartkorn ved matrikuleringen 1844 (1) blev forandret fra 3 tdr. 3 skpr. 1 fjdk. til 3 tdr. 1 skp. 2 fjdk. $\frac{3}{4}$ alb.; gården fik ved den lejlighed matrikel-nummer 5.

Sønnen Christen Madsen overtog i 1839 fæstet af gården, se under efterslægten, afd. A.

Mads Christensen, der blot ganske få gange er fundet nævnt med tilnavnet Skamris, var født 16. juli 1785 i Ullits by, søn af Christen (Christensen) Skamris og hustru Apollone Madsdatter; efter hjemmedøb blev han fremstillet i kirken 24. juli, og da båret af Jacob Nielsens hustru i Hestbæk (barnets moster), faddere var sammes søn Niels, Christen Skrædder fra Alstrup, hans søn Jens og datter Anne.

Mads Christensen, gårdmand i Ullits, døde 21. december 1837, 52 år 5 måneder gammel.

Fra Ullits kirkebog 1811 vides, at den 24. august meldte sig ungkarl Mads Christensen og pigen Ane Marie Sørensdatter, begge af Ullits, som erklærede at de ville indgå ægte-forbindelse med hverandre. Forloverne Thomas Jensen Aarup (brudens morbror) og Søren Sørensen (brudens far), begge af Ullits bevidnede, at intet var hinderligt i henseende til den besluttede forbindelse.
(Underskrevet af) Thomas Aarup Søren Sørensen

Den 27. september blev foranførte Mads Christensen og Ane Marie Sørensdatter, begge af Ullits, ægteviede i Ullits kirke.

Anne Marie Sørensdatter var født 1789 i Vesterbølle by og sogn, hjemmedøbt 31. maj, i kirke 14. juni, datter af Søren Sørensen (senere bosat i Ullits) og hustru Karen Jensdatter; hun

blev båret til dåben af birkedommer Holms hustru fra Ullits (moderens halvsøster), faddere var birkedommer Holm, Jens Sørensen, Niels Jensen og Peder Mortensen Skrædders hustru af Vesterbølle.

Ane Marie Sørensdatter, gårdmand Mads Christensens enke af Ullits, døde 29. maj 1839, 49 år gammel.

Mads Christensens fæstebrev fra 1815 lyder således (2) i lettere normaliseret form:

Mikkel Kjeldsen på egne og broder Peder Kjeldsens vegne til Lerkenfeld og Mølgård stæder og fæster hermed til Mads Christensen i Ullits den gård i bemeldte Ullits, som hans fader Christen Skamris til ham formedelst alderdom og skrøbelighed har afstået; hvilken gård, som efter byens ligning og kongelig bevilling af 11. juni 1811 til at nedlægge en gård, forhen har stået for ager og engs hartkorn 3 tdr. 4 skpr. 1 $\frac{3}{5}$ alb., men ved byens udskiftning nu er 3 tdr. 3 skpr. 1 fjdk., bemeldte Mads Christensen sin livstid i fæste må beholde på følgende vilkår:

1.

.... forsyner sine forældre begge deres livstid med fornøden husværelse og ophold efter den imellem dem selv indbyrdes oprettede aftægtskontrakt, dog uden byrder eller pligt for gårdens ejere, om formuenhed for denne fæster skulle forbyde opretholdelse heraf.

2.

Gårdens bygninger, besætning og inventarium er fæsteren overleveret efter vedhæftet lovlig syns- og taksationsforretning, følgelig bliver han og arvinger altid pligtig i fraskildelses-tilfælde at tilsvare og levere samme i lige så god stand igen i det mindste.

3.

Af gårdens hartkorn og folk svarer fæsteren i rette tid alle kon-

gelige skatter og kontributioner, som nu er eller herefter allernådigst påbydes.

4.

Landgilden, som forhen har været 1 rbdlr. 2 mk. sølvværdi, rug 2 td., byg 1 td., småredsel (3) høns 2 1/3 stk., æg 26 2/3 stk., bliver efter afdrag af fæsteren at svare årlig til hvert års mortensdag med 2 rbdlr. 12 1/2 skill., skriver to rigsbankdaler tolv en halv skilling sølvværdi, rug 1 td. 7 skpr. 1 1/2 fjk., skriver rug een tønne syv skæpper een en halv fjerdingkar, byg 7 skp. 2 1/2 fjk., skriver syv skæpper to trefjerdedel fjerdingkar forsvarlig korn og høns 2 stk., æg 25 stk.

5.

Hoveri af 1/2 gårdspart og rejser af 45/56 gårdspart/:denne brøk om rejserne er at forstå, (at) til denne gårdspart 2/3 for første og når så godsets helgårdsrejser går omkring, da for Ullits 14 halvgårde at afgive 3 vogne, hvorudi denne gårdspart er indbegrebet:/ forretter fæsteren til Lerkenfeld efter den for godsets af høje øvrigheder approberede hoveriforening af 23. marts 1794, hvoraf dette fæstebrev vedhæftes forordnet genpart, alt dette hoveri, når fæsteren derom tilsagt vorder.

6.

Gårdens tilliggende ejendomme haver fæsteren forsvarlig at drive og dyrke.

- Iøvrigt haver fæsteren at forholde sig efter hans kongelige majestæts allernådigste lov og forordninger, være mig som husbonde eller udsendte hørig og lydig, alt under dette fæstes fortabelse eller anden vilkårlig straf.

Dette til bekræftelse under min hånd og segl.

Lerkenfeld, den 26. oktober 1815

M. Kjeldsen (L.S.) (4)

Den vedhæftede syns- og taksationsforretning af 7. oktober 1815 har bl.a. følgende indhold:

Gårdens bygninger:

- a. Indhuset (stuehuset) vender i øster og vester med enderne, består af 10 fag med udskur (udskud, 5), 8 alen dyb, opbygget af en blanding af ege- og fyrreundertømmer samt fyrre-overtømmer, klinede vægge og stråtagt med loft over de 5 fag, samt forsynet med fornødne vinduer og døre, indrettet 5 fag til 2de stuer og 5 fag til køkken og bryggers; dette hus mangler:

2 tylt fjæl (1 tylt = 12 stk.)	36	o	o
4 læs tag	32	o	o
1 spændtræ, 6 alen	3	o	o
9 alen remme	7	o	o

- b. Laden sønder i gården vender i øster og vester, består af 12 fag og et udskur (udskud), undertømmeret blandet med eg og fyr og fyrre overtømmer; dette hus mangler:

4 spændtræer, 6 alen hver	3	o	o
2 remme	7	o	o
1 bjælke	7	o	o

- c. Stalden, fæhus og fårest i vender i øster og vester består af 6 fag bygget af fyrre under- og overtømmer, hvorpå fandtes følgende mangler:

1 læs tag	8	o	o
500 favne sime	2	3	o
Arbejdsløn og kostpenge på det hele	8	o	o
Med denne reparation anser vi gården i middelmådig stand.	-----		
Summa brystfæld	113	3	o

Den besætning, som fæsteren modtager med gården befandtes således:

1 grå hoppe, 20 år	20	o	o
1 grå hest, 20 år	20	o	o

1 sort hest, 5 år	100	o	o
1 sortbrun do., 5 år	100	o	o
1 lysebrun hoppe i 2. år	25	o	o
1 beslagen vogn med afsæt	40	o	o
2 møgvogne med fjæl	18	o	o
1 plov med tilbehør	8	o	o
2 gl. harver	1	o	o
1 hakkelseskiste med kniv	8	o	o
	-----	-----	-----

Det fornødne af kornsække, høleer, lyngleer, spader og grebe forefandtes ved gården. Denne besætning anses tilstrækkelig til gårdens og hoveriets drift.

Summa besætning	340	o	o
-----------------	-----	---	---

De kreaturer, som fæsteren modtager med gården, befandtes således:

2 sortbrogede køer	32	o	o
1 gl. ko	10	o	o
1 sort kvie	14	o	o
1 do., yngre	8	o	o
16 får med lam	64	o	o
	-----	-----	-----

Summa besætning	128	o	o
-----------------	-----	---	---

Til gården anmeldte fæsteren at være sået 5 td. rug og af vårsæd kunne sås 3 tdr. byg og 7½ td. havre.

Den 19. januar 1838 på rette 30.te-dag blev skifte afholdt efter fæstegårdmand Mads Christensen i Ullits (6) mellem enken Ane Marie Sørensdatter, der mødte med lavværge, husmand Lars Nielsen, samt børnene:

- 1 sønnen Christen, 25 år,
- 2 sønnen Søren, 22 år,
- 3 sønnen Thomas Aarup, 8 år,
- 4 datteren Apelone, 24 år,
- 5 datteren Karen, 20 år,
- 6 datteren Kirsten, 18 år,
- 7 datteren Ane, 16 år,
- 8 datteren Ane Marie, 13 år, og
- 9 datteren Martha, (11 år);

på børnenes vegne mødte deres farbroder husmand Christen Christensen af Ullits.

Registreringen og vurderingen af boet lyder således:

<u>I Stuen:</u>	rbdlr.	mk.	sk.
1 urværk	o	4	o
1 fyrrebord og 2 bænke	o	4	o
1 skab	o	5	o

Den afdødes gangklæder blev forevist og ere:

1 blå kjole	1	o	o
1 trøje	o	3	o
1 par bukser	o	1	8
1 vest	o	1	o
1 nattrøje	o	o	12
1 stribet overdyne	1	o	o
2 puder og 1 vår	o	3	o
1 do. do. og 2 puder samt 1 vår	o	3	o
1 bilæggekakkelovn	1o	o	o

I fremmerset (7):

1 kedel i grue (gruekedel)	8	o	o
2 kar	o	3	o
1 balje	o	1	o
2 stripper (8)	o	1	o
1 ildklemme og 1	o	1	o

I gården:

3 unghøvder	15	o	o
-------------	----	---	---

Videre forefandtes ikke til registrering og

vurdering, og opløber samme sig til	4o	1	4
-------------------------------------	----	---	---

(Gårdens besætning og redskaber forbigåes, da disse ting skulle bruges i gårdens videre drift).

<u>Udgifter:</u>	rbdlr.	mk.	sk.
Gæld:			
til Niels Thomsen i Ullits	12	o	o
til Anders Thomsen i Ullits	5	o	o
til Christen Sørensen i Farsø	2	o	o
resterende kgl. skatter for årene 1834, 35, 36 og 37	22	o	1½
afdødes begravelse	8	o	o
enkens begravelse, ligeledes	8	o	o
skifteomkostninger	<u>1</u>	<u>o</u>	<u>o</u>
ialt	58	o	1½

Der blev således intet at arve, men enken ønskede at fortsætte i gården efter mandens fæstebrev.

Den 12. august 1839 blev skifte afholdt efter Ane Marie Sørensdatter i Ullits (9) mellem børnene:

- 1 Christen Madsen, 27 år,
- 2 Søren Madsen, 24 år,
- 3 Thomas Aarup Madsen, 10 år,
- 4 Apelone Madsdatter, 25 år,
- 5 Karen Madsdatter, 22 år,
- 6 Kirsten Madsdatter, 20 år,
- 7 Ane Madsdatter, 18 år,
- 8 Ane Marie Madsdatter, 15 år, og
- 9 Martha Madsdatter, 12 år;

på de umyndige børns vegne optrådte som formynder deres farbroder, husmand Christen Christensen af Ullits.

Boet blev denne gang registreret og vurderet således:

I Stuen:

1 klokke	o	4	o
1 bord og 2 bænke	o	3	o

1 kakkelovn	10	0	0
1 sengs klæder bestående af			
1 dyne, 1 vår og pude	1	0	0
1 do. do.	0	5	8
Afdødes gangklæder havde børnene delt.			

I fremmeret:

1 kobberkedel i grue	6	0	0
1 kar	0	1	8
2 stripper	0	1	0

I gården:

2 unghøvder og 2 kalve	20	0	0
Ialt	39	3	0

Gæld:

til gårdmand Niels Thomasen i Ullits	10	0	0
til gårdmand Anders Thomasen i Vognsild	5	0	0
sønnen Christen havde udlagt til begravelses-			
omkostninger	8	0	0
smedeløn for indeværende år	4	0	0
resterende kgl. skatter og afgifter	18	0	0
skifteomkostninger (ialt)	1	0	0
Ialt	46	0	0

Der blev altså heller ikke noget at arve denne gang, men det blev bestemt, at sønnen Christen skulle overtage gården mod at have de yngre søskende hos sig.

Sønnen Christen Madsens fæstebrev af 13. december 1839 lyder således (10):

Mathias Kjeldsen til Lerkenfeld stæder og fæster herved til Christen Madsen af Ullits den gård i bemeldte Ullits, som hans fader Mads Christensen sidst har haft i fæste, men er fradød, hvilken gård, som med sit tilliggende står for hartkorn ager og eng 3 td. 3 skpr. 1 fjdk., der uforandret er det samme som i forrige fæsters tid, fornævnte Christen Madsen sin livstid i fæste må nyde bruge og beholde på følgende konditioner:

1.

Det påligger fæsteren som pligt at forunde sine yngre søskende, sålænge de er uforsørgede eller i det mindste indtil de er konfirmerede, noget til- og ophold i gården, så godt som hans evne tillader det, dog er dette uden nogensomhelst pligt for gårdens ejer i det tilfælde fæsterens kone i sin tid måtte forbyde det.

2.

Da gårdens bygninger, besætning og inventarium samt avlingen er ham overleveret efter vedhæftede syns- og taksationsforretning, så bliver han pligtig at vedligeholde samme og således, at det ved dødsfald eller anden fortabelsestilfælde kan være i lige så god stand som forretning udviser.

3.

Alle kongelige skatter og kontributioner samt alle andre offentlige afgifter og bryder af gården med underliggende, som nu er eller herefter allernådigst vorder påbudne, haver han til rette forfaldstider at betale uden at pådrage sig restance.

4.

Gårdens tilliggende ejendomme haver fæsteren på lovlig måde at dyrke, drive og intet deraf til upligt at bruge eller bortleje.

5.

I landgilde leverer fæsteren årlig til hvert års mortensdag een tønde syv skæpper een $\frac{1}{2}$ fjerdingkar rug, syv skæpper een $\frac{2}{3}$ fjerdingkar byg og fyrretyve skilling sølv, 2 stk. høns samt 25 æg, på hvilken landgilde han ej kan erholde nogensomhelst håndsret til fritagelse.

Desforuden forretter fæsteren hoveri og rejser til Lerkenfeld, første del af halve gård og sidste del af 45/56 gårdspart, ligesom hans formand og naboer i overensstemmelse med den for godset indgåede og af amtets øvrighed approberede hoveriforening af 23. marts 1794, samt underkaster sig den af mig påbegyndte og forandring i hoveriet afmarkens nye inddeling, hvortil jeg under 6. juni 1829 har erholdt det højkongelige rentekammers til-ladelse.

En genpart af hoveriforeningen vedhæftes dette fæstebrev.

Iøvrigt rette fæsteren sig efter hans kongelige majestæts allernådigste lov og forordninger, viser sin husbonde eller sammes udsendte tilbørlig hørighed og lydighed, alt under dette sit fæstebrevs fortabelse.

Til bekræftelse under min hånd og segl.

Lerkenfeld den 13. december 1839

M. Kjeldsen

(L.S.)

Original fæstebrevet læst ved Rinds-Gislum herreders ret torsdag den 19. december 1839.

Jensen

At jeg har modtaget ligelydende fæstebrev med vedhæftede syns- og taksationsforretning samt bekræftet genpart af hoveriforeningen tilståes, og forpligter jeg mig til at opfylde samme i alle dets ord og punkter, hvilket herved bekræftes i undertegnede vidners overværelse med min underskrift.

Lerkenfeld den 24. december 1839

Christen Madsen

Til vitterlighed: K. Nielsen Christen Jensen

Noter:

- 1 Rinds herreds matrikel 1844, B.48.C-103, fol.23.
- 2 Lerkenfeld fæstebreve 1807-21, G.206-16.
- 3 Småredsler: landgildeydelse af småkreaturer, lam, fjerkræ, æg og lignende (Håndbog for danske lokalhistorikere v/ J. Hvidtfeldt, s.445).
- 4 L.S. = loco sigilli (latin): seglets plads.
- 5 udskud er det knap 1 m. brede mellemrum mellem den lave yder-
væg og den bærende højrem med tilhørende stolper (ben) i et
såkaldt højremshus, som var den almindelige tømmerkonstruk-
tion i Nord- og Vestjylland (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.283).
- 6 Lerkenfeld skifteprotokol 1790-1844, G.206-61, fol.261.
- 7 fremmers eller frammers var den nørrejyske betegnelse for et
kombineret bryggers og køkken (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.236).
- 8 stripper var træspade (lavet som stavkar) til malkning.
- 9 kilde 6, fol.270.
- 10 Lerkenfeld fæsteprotokol 1817-50, G.206-13, fol.50.

Ane 4 CHRISTEN CHRISTENSEN SKAMRIS
født 1743, død 1820.

Ane 5 APOLLONE (ABELONE) MADSDATTER
født 1744, død 1813.

Christen Skamris fæstede 1775 fødegården på godt 3 tdr. hartkorn i Ullits by og sogn under godset Lerkenfeld.

I 1815 oplod han fæstet af gården til sønnen Mads, se under ane 2-3, mod aftægt i gården.

Christen var født 8. september 1743 i Ullits, søn af Christen (Christensen) Skamris og hustru Anne Laustdatter; båret til dåben af mosteren Karen Laustdatter, (faderens) stiftsøn Christen Christensen, begge hendes (vel moderens) brødre, Søren Skrædder og Niels Smed, nok begge hendes søstre Else og Johanne Laustdøtre.

Christen Christensen Skamris, aftægtsmand i Ullits, døde(?) marts 1820, 76½ år gammel.

Christen Skamriis den yngre blev gift 1777 i Ullits, trolovet 17. oktober, viet 9. november (24. trinit.), med Apelone Madsdatter; det nævnes at trolovelsen fandt sted i Øster Søkbæk, hvor den da faderløse brud vel tjente.

Apelone eller Abelone, der egentlig var døbt Apollone, var født 1744 i Vesterbølle by og sogn, døbt 29. november (1. advent), datter af Mads Nielsen (Vestergaard) og hustru Maren Poulsdatter; båret til dåben af Mette Poulsdatter af Lovns, testes (vidner eller faddere): Christen Espersen, Mads Riiber, Enevold Nielsen og Margrethe Christensdatter.

Abelone Madsdatter, gårdmandskone i Ullits, døde 29. december 1813, 68 år gammel.

Dette ægtepar ses at have fået børnene Anne, født 1778, Anna Marie, født 1780, Christen, født 1783, og Mads, født 1785, se ane 2-3.

Folketællingen 1787: Ullits by og sogn:

Christen Skamris, 45 år, gårdmand.

Appelone Madsdatter, 43 år, hans kone, begge i 1. ægteskab.

Christen Christensen, 4 år,
Mads Christensen, 2 år,
Anne Christensdatter, 9 år, og
Anne Marie Christensdatter, 6 år, deres børn.
gamle Christen Skamris, 81 år, mandens fader, enkemand efter 1.
ægteskab, aftægtsmand.
1 karl og 1 dreng.

Folketællingen 1801: Ullits by og sogn:
Christen Skamris, 61 år, gårdmand.
Appelone Madsdatter, 56 år, hans kone, begge i 1. ægteskab.
Christen Christensen, 15 år,
Mads Christensen, 13 år,
Anne Marie Christensdatter, 16 år.

Christen Skamris' fæstebrev fra 1775 (1) lyder således:
Fæstebrev for unge Christen Christensen Skamriis, gårdmand i Ullits.

Lucia Magdalena, født Ocksen, salig generalmajor von Lüttichaus efterleverske til Lerkenfeld og Hessel gør vitterligt, at have stød og fæst, ligesom jeg og hermed i fæste overdrager til unge Christen Christensen Skamriis den gård i Ullits by, som hans fader Christen Christensen formedelst alderdom til sin søn opladt haver, stående for hartkorn 3 tdr. 2 skpr. 1 fjdk. 1½ alb.

1.

Gården med al sin sæd, avling, besætning og inventarium, således som ved reversfæstebrevet er antegnet, antager fæsteren straks og gårdens drift bestyrer som en retskaffen fæstebonde, samme til- lige med gårdens bygning og besætning stedse forbedrer og vedli- geholder, så det altid kan stå for fuld syn, og i tilfælde af fratrædelse eller dødsfald afleverer alt hvis (=hvad) modtaget er.

2.

Sine forældre, som har givet sig i fællig (?) til fæsteren og overladt alt, hvis (hvad) de ejer og ejendes vorder, skal han kristssømmelig underholde og således at han til sin egen bedste og hjælp kan beholde dennem i gården hos sig, og skulle de gamle begære at flyttes til et hus i byen, nyder de sålænge de lever af gården 1 skp. grønland i hvert års gøde, som fæsteren bearbejder for dennem med møgagning, pløjning og høsten, men sæden skaffer de selv; i så fald har de tillige reserveret af gården 10 stk. får-høvder og 1 seng, som dog med tilliggende derpå og hvad videre de ejer, skal tilfalde gården ved deres dødelige afgang, til hvem gården da måtte have i fæste; derforuden er imellem forældre og sønnen aftalt, at deres ugifte datter nyder sin trolovelse og bryllup fri udi gården.

3.

Udi indfæstning betaler fæsteren ti rigsdaler, hvorimod resterende landgilde til 1773 års udgang udgår.

4.

A Alle kongelige ordinære og ekstraordinaire påbud svarer fæsteren prompte til sine forfaldstider og "stæder" (?) ydet og leveret uden restance, samt udi årlig landgilde til hvert års martini (mortensdag) rug to tønner to skæpper, byg een tønne, penge 4 mark, 2 høns, 4c æg efter jordebogen, alt uden restance under dette fæstes fortabelse.

5.

Forretter han hoveri af een halvgård til Lerkenfeld og rejser af $\frac{3}{4}$ gård, således som nu reglementeret er eller herefter allernådigst måtte vorde anordnet, alt uden forsømmelse eller overhørrighed.

6.

Må han under sit fæstes forbrydelse ikke sælge, leje, låne eller i andre måder til upligt imod loven bruge noget af gården eller dens tilliggende være sig ager, eng, hede, tørvegrøft eller lyngslet eller andet, end hvad nævnes kan eller tillade andre det at gøre, men som en retskaffen fæstebonde være derfor ansvarlig.

7.

Når han da rette og forholder sig efter kongelig majestæts lov og anordninger, samt dette fæstebrevs indhold, er mig og beskikkede hørig og lydig som en fæstebonde bør, skal han sin livstid i fæste beholde ovenmeldte gård, men i dets mangel have samme forbrudt og være lovlig straf eller tiltale undergiven.
Lerkenfeld den 14. januar 1775.

Noter:

1 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol.347b.

Ane 6 SØREN SØRENSEN, kaldet MADSEN
født 1758, død 1833.

Ane 7 KAREN JENSDATTER
født 1761, død 1842.

Fra giftermålet 1783 til 1785 var Søren Sørensen indsidder (leje-
husmand) i Vesterbølle by og sogn - vel hos stedfaderen Christen
Madsen. I december 1785 fik han fæstebrev på fødegården på knap
4 td. hartkorn i Vesterbølle under godset Lerkenfeld.

Midt i 1790'erne - vist 1795 eller 96 - måtte han forlade gården
i Vesterbølle og bliver husmand i Ullits by og sogn; husmandsste-
det i Ullits blev vist overtaget af svigersønnen Lars (Laurs)
Nielsen.

Søren Sørensen, der nogle gange i Ullits blev kaldt Madsen efter
stedfaderen, var født 1758 i Vesterbølle by og sogn, døbt 2. april
(1. søndag efter påske), søn af Søren Jensen og hustru (Marie
Kirstine Sørensdatter); båret til dåben af Niels Nielsens og Pe-
der Laursens hustruer, testes (vidner eller faddere) var Chris-
ten Westergaard, Claus Jensen og Anders Pedersen.

Søren Madsen eller Sørensen, husmand i Ullits, døde 1. januar
1833, 78 år 6 mdr. gammel.

Præsten Poul Winding i Vesterbølle skrev i kirkebogen 1783: Den
29. oktober var jeg i Jens Aarups hus i Vesterbølle og trolovede
hans datter Karen Jensdatter med den unge karl Søren Sørensen,
en stifsøn af Christen Madsen, gårdmand i Vesterbølle. - De blev
ægteviiede i Vesterbølle kirke den 7. december.

Karen Jensdatter var født 1761 i Vesterbølle, døbt 19. april
(4. søndag efter påske), datter af Jens (Pedersen) Aarup og hu-
stru (Anne Christensdatter); båret til dåben af Jacob Aarups hu-
stru i Vognsild, testes: Mads Aarup, Claus Jensen, Jens Christen-
sen og Johanne Christensdatter af Østrup.

Karen Jensdatter, afdøde Søren Madsens enke i Ullits, døde 21. august 1842, 80 år 3 mdr. gammel.

Folketællingen 1787: Vesterbølle by og sogn:

Søren Sørensen, 31 år, gårdmand.

Karen Jensdatter, 26 år, hans kone, begge i 1. ægteskab.

Jens Sørensen, 1 år, deres søn.

Hans Sørensen, 23 år, tjenestekarl.

Jens Johan Sørensen, 18 år, mandens broder.

Jens Sørensen, 23 år, ligeledes mandens broder, bonde-skrædder.

Folketællingen 1801: Ullits by og sogn:

Søren Sørensen, 46 år, husmand med jord.

Karen Jensdatter, 40 år, hans kone, begge i 1. ægteskab.

Peder Sørensen, 10 år,

Kirsten Sørensdatter, 8 år,

Anne Sørensdatter, 5 år, og

Margrethe Sørensdatter, 2 år, deres børn.

Folketællingen 1834: Ullits by og sogn:

Lars Nielsen, 34 år, husmand.

Anne Kirstine Sørensdatter, 31 år, hans kone.

Karen Jensdatter, 75 år, enke og aftægtskone.

Ejeren af Lerkenfeld udstedte 12. december 1785 fæstebrev (1) til "Søren Sørensen, barnefødt i Vesterbølle, som ved landmelits-sessionen i Viborg den 28. april 1785 er funden uduelig til soldat" på en bondegård i Vesterbølle by, som hans stedfader havde beboet, men godvillig opladt for ham, af hartkorn 3 tdr. 6 skpr. 1 fjdk. 1 14/17 alb.; af gården skulle i årlig landgilde svares 1 td. 2 2/3 fjdk. rug, 1 td. 2 2/3 fjdk. byg samt 1 rdldr. 10 skill. penge.

Han må være identisk med den Søren Madsen i Ullits, der 1. december 1817 fik udstedt nyt fæstebrev (2) på det på Ullits mark udflyttede hus af hartkorn 2 skpr. 2 1/4 alb.

Fæstehusmand Søren Madsen i Ullits' død blev anmeldt til skifteforvalteren på Lerkenfeld 2. januar 1833, og i den anledning blev følgende indført i skifteprotokollen (3):

At der efter vores ved døden den 1. denne måned afgangne fader og svigerfader, fæstehusmand Søren Madsen af Ullits intet er at arve, og således intet at beregne den kongelige kasse til indtægt, det bliver herved under eds ombud bevidnet.

Ullits den 5. januar 1833

Jens Sørensen

Peder Sørensen

på min hustrus vegne: Mads Christensen

på min hustrus vegne: Christen Nielsen

Anne Kirstine Sørensdatter

Den 22. august 1842 blev fattiglem Karen Jensdatter i Ullits' død anmeldt på Lerkenfeld. Hendes efterladenskaber blev overtaget af fattigvæsenet, og der blev intet til arvingerne (4).

Noter:

1 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol.413b.

2 Lerkenfeld fæsteprotokol 1817-50, G.206-13, fol. 3b.

3 Lerkenfeld skifteprotokol 1790-1844, G.206-61, fol.250.

4 samme kilde, fol. 282.

Ane 8 CHRISTEN CHRISTENSEN SKAMRIS
født ca. 1706, død 1791.

Ane 9 ANNE LAUSTDATTER
født senest 1712, død efter 1775.

Christen Skamris giftede sig 1741 til fæstet af Christen Andersens gård i Ullits by og sogn, hvis hartkorn i 1724 var 3 tdr. 2 skpr. 1 fjdk. 2 $\frac{1}{4}$ alb. (1). Christen Skamris' fæstebrev er for-gæves søgt i Lerkenfeld fæsteprotokol, der synes at mangle fæstebrevene fra tidsrummer 1735-42; fæstebrevet findes måske i pakken med godsets fæstebreve 1732-1806, men denne pakke er for medtaget til udlån.

I Christen Skamris' tid blev gårdens hartkorn forandret til 3 tdr. 2 skpr. 1 fjdk. 1 $\frac{1}{2}$ alb., se nedenfor.

I 1755 oplod Christen Skamris fæstet af gården for sønnen af samme navn, se ane 4-5.

Christen Christensen Skamris, der efter dødsalderen og folketællingen 1787 var født i henholdsvis 1705 og 1706/07, var af delvis ukendt herkomst. Han synes at have været bror til Maren Christensdatter Skamris, der blev gift 1734 i Ullits med Christen Sørensen Markmand. - De to søskende kunne være født i Ullits, men sognets kirkebog mangler desværre indførsler for årene frem til 1712.

Familien må stamme fra gården Skamris i Lovns sogn, som nævnes første gang 1499 med stavemåden Skammeriis (2). Stednavnets første led er det gammeldanske ord for kort, nemlig skammer, og det sidste led ris betyder kratskov (3).

Christen Skamris i Ullits kunne være søn fra gården Skamris, søn af Christen Sørensen, kaldet Skamris, der døde 1728 i Hole, 88 år gammel - altså født ca. 1640, og hans formentlige anden hustru Anne Christensdatter, der døde 1727, 62 år gammel - altså født ca. 1665; parret fik i 1706 datteren Maren.

Det første halve snes år omtales han i kancelliets brevbøger som stiftsskriver uden kommentarer (41), men fra 1572 nævnes han kun, når kongen krævede ham til regnskab (42). Disse indkaldelser fortsatte til 1585/87 uden at det tydeligt fremgår, hvornår han måtte fratræde stillingen - noget tyder på 1572, andet på 1581.

I 1580 skyldte han på regnskabet godt 2000 td. korn og 166 dlr. (1 tå 29 gram sølv = 4,8 kg), i 1583 var hans gæld på 474 dlr. og i 1585 på 300 dlr. - I 1587 blev hans gæld på 174 dlr. eftergivet.

Allerede i 1568 synes han at have boet i Rinds herred - fra senest 1570 boede han i Testrupgaard.

Han levede altså i 1587, men var død før 1594, da "hustru Ingerd udi Testrup" nævnes som hans enke i en arvesag inden for den Udsen-Hørby'ske slægt (43).

Endnu i 1500/1600 nævnes "hustru Ingier i Testrup" som fæster af kongetienden af Østerbølle sogn (44).

Inger eller Ingierd Bertelsdatter, der var født senest 1530, var datter af Bertel Andersen Hørby, ejer af en gård i Vesteris i Testrup sogn, og dennes første - ukendte - hustru (45).

Bertel Hørby tilhørte lavadelsslægten Hørby fra Himmerland; slægten, der ikke skal behandles nærmere her, skal kunne følges tilbage til Bertels tip-oldefar Jens Pedersen (Hørby), der omkring 1400 boede i Skovbo i Valsgaard sogn, nabosognet til slægtens egentlige stamsogn Hørby, begge i Hindsted herred ved Hobro. Hørby-slægten hørte til den fattigste del af adelen - og dens mænd hørte ikke til blandt dem, der huskes fra Danmarks-historien.

Anna Laustdatter og Christen Skamris ses at have fået børnene Christen, født 1743, se ane 4-5, Anne, født 1745, og Maren, født 1747, død samme år.

Den 2. januar 1756 fik Christen Christensen Skamris fornyet fæstebrev på gården i Ullits (4) med "nye fæste-akkord", efter hvilken han ikkun svarer $\frac{1}{2}$ gårds hoveri og derimod igen giver mere til landgilde. Af gården, hvis hartkorn var 3 tdr. 2 skpr. 1 fjdk. $1\frac{1}{2}$ alb., svarer han i landgilde 2 tdr. 2 skpr. rug, 1 td. byg, 4 mk. penge samt 2 høns og 20 æg.

Noter:

- 1 Rinds-Gislum herreders matrikel 1724, B.48.C-99, fol.40.
- 2 Trap: Danmark, 5 udg., Ålborg amt, s.1211.
- 3 Aage Houken: Håndbog i danske stednavne, 1956, s.141-42.
- 4 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol.176.

Ane 10 MADS NIELSEN (VESTERGAARD)
født 1702, død 1764.

Ane 11 MAREN POULSDATTER
født 1709, død 1779.

Mads Nielsen, kaldet Vestergaard, nævnes fra 1736 som bosat i Vesterbølle by og sogn, hvor han vist var gårdfæster under Lerkenfeld.

Senere blev han vist blot husmand i Vesterbølle.

Mads Nielsen, der ved børnene Anne, Poul og Kirstens dåb i 1742, 47 og 49 nævnes med tilnavnet Vestergaard, var født 1702 i Vesterbølle by og sogn, døbt 13. april, søn af Niels Madsen (i Vestergaard) og hustru (Kirsten Christensdatter); båret til dåben af præstens kone, faddere var Christen Vestergaard, Christen Maltesen, præstens karl, Peder Christensen, Johanne Sørensdatter og Kirsten Sørensdatter, alle af Vesterbølle.

Mads Nielsen i Vesterbølle døde 1764, begravet 1. juli (2. trinit.), 62 år gammel.

Mads Nielsen af Vesterbølle blev gift første gang 1736 i Lovns, trolovet 21. oktober, viet 2. december (1. advent), med Jens Baches datter (Anne Jensdatter) af Hole.

Mads Nielsens hustru Anne Jensdatter i Vesterbølle døde 1741, begravet 15. marts, 30 år gammel.

Mads Nielsen af Bølle blev gift anden gang 1741 i Lovns, trolovet 4. juni, viet 11. oktober, med Maren Poulsdatter af Lovns.

Hun var født 1709 i Brendsør (nu Bregnsø Hage) i Lovns sogn, døbt 28. november, datter af Poul Jensen og hustru (Apollonie Jensdatter); båret til dåben af Jens Justesens kone af Vesterbølle, faddere var Maren, Christen Ullits' hustru af Torp, Poul Jensen.

Mads Nielsens enke Maren Poulsdatter døde 1779 i Vesterbølle, begravet 11. april, 72 år gammel.

Dette ægtepar ses at have fået 6 børn, der alle blev voksne, nemlig: Anna, født 1742, Apollone, født 1744, se ane 4-5, Poul, født 1747, Kirsten, født 1749, Niels, født 1753, og Thomas, født 1756.

Den 7. juni 1775 fik Mads Nielsens enke fæstebrev på "det hus i Vesterbølle, hun i nogle år forhen har beboet med tilliggende 2 kálhaver"; af huset skulle hun i årlig huspenge betale 4 mk.(1).

På rette 30.-dag 4. maj 1779 blev skifte afholdt efter afgangne Mads Nielsens enke Maren Poulsdatter i Vesterbølle (2) mellem børnene, som var:

Poul Madsen, boende i Morum.

Niels Madsen, tjenende hos Poul i Morum.

Thomas Madsen, 22 år, tjenende i Ullits.

Anne Madsdatter i Vesterbølle.

Apollone Madsdatter, gift med Christen Skamris i Ullits.

Kirsten Madsdatter, tjenende Jacob Nielsen i Hestbæk på Hessel gods.

Registreringen og vurderingen af det meget fattige bo lyder:

	rdlr.	mk.	sk.
1 lidet fyrre bord	o	1	o
1 gl. fyrreskab	o	1	o
Hendes gangklæder blev eftersat og af vurderingsmændene påskønnet at være værd i højeste	1	o	o
Ialt	1	2	o

Det blev bestemt, at datteren Anne Madsdatter skulle overtage fæstet af huset, og dermed sluttes skiftet.

Noter:

1 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol. 366.

2 Lerkenfeld skifteprotokol 1752-87, G.206-59, fol.65ob.

Ane 12 SØREN JENSEN
født ca. 1731; død 1772.

Ane 13 MARIE KIRSTINE SØRENSDATTER
født 1731, død efter 1772.

Søren Jensen overtog 1757/58 under godset Lerkenfeld fæstet af fødegården i Vesterbølle by og sogn på godt 2 td. hartkorn. Efter Søren Jensens død blev gården i 1772 overtaget af enkens anden mand Christen Madsen; men da var gården på godt 3 tdr. hartkorn. Og i 1785, da Christen Madsen oplod fæstet for stedsonnen Søren Sørensen, se ane 6-7, var gården på knap 4 tdr. hartkorn.

Søren Jensen var født ca. 1731 i Vesterbølle by og sogn, men kirkebogen mangler indførsler for årene 1731-34; men alligevel vides at han var søn af Jens Christensen og hustru Bodil Christensdatter.

Søren Jensen i Vesterbølle døde 1772, begravet 3. maj, 41 år gammel.

Han blev gift 1758 i Vesterbølle, trolovet 4. januar, viet 3. februar, med Marie (Kirstine) Sørensdatter.

Marie Kirstine, der egentlig var døbt Maria Kirstine, var født 1731 i Hestbæk i Alstrup sogn, døbt 2. september, datter af Søren Andersen og hustru (Margrethe Elisabeth Clausdatter Borch); båret til dåben af ærværdige Morten Breums datter (Breum var præst i Ullits-Fovlum og gift med barnets mormors søster); faddere var monsieur Claus Borch (barnets morbror), Jens Smidt, Christen Lauridsen i Alstrup (Stistrup?) mølle, Sidsel i Elkær og Bolle i Lundgård.

Marie Kirstine Sørensdatters død er desværre ikke fundet.

Poul Winding, sognepræst for Vesterbølle-Østerbølle, skrev i Ves-

terbølle sogns kirkebog 1772: Den 11. oktober var jeg i salig Søren Jensens hus i Vesterbølle og trolovede hans efterladte enke Marie Kirstine Sørensdatter med Christen Madsen, som da tjente samme sted. Som forlovere indestod Claus Jensen og Anders Peder- sen af Vesterbølle. - De blev ægteviede i Vesterbølle kirke 22. november 1772.

Christen Madsen, der som nævnt i 1785 oplod fæstet af gården for stedsønnen Søren Sørensen, er forgæves søgt i folketællingen 1787 ligesom han forgæves er søgt død.

Marie Kirstine og Søren Jensen ses at have fået 4 børn, nemlig Søren, født 1758, se ane 6-7, Bodil, født 1761, død 1763, Jens, født 1764, Bodil, født 1766, og Jens Johansen, født 1770.

Wulf Caspar von Lüttichau til Lerkenfeld, Hessel og Mølgård, kongelig majestæts bestalter oberst af kavalleriet udstedte 1757/58 (dato og år mangler desværre) fæstebrev (1) til "Søren Jensen, barnefødt i Vesterbølle, på den halvgård i bemeldte Vesterbølle, som hans fader Jens Christensen forhen beboede og formedelst alderdom og skrøbelighed for hannem afstanden og opladt haver; samme gård er udi landmålings-matriklen anslagen for hartkorn 2 tdr. 2 skpr. 3 fjdk. 2 alb." I konditionernes 2. punkt nævnes, at "han haver at omgås sine gamle forældre kristelig og skikkelig, således som han for Gud og menneskene vil være ansvarlig". Af gården skulle han som indfæstning betale 3 rdlr. 2 mk.

Skifte efter Søren Jensen i Vesterbølle blev afholdt 26. maj 1772 (2) mellem enken Marie Kirstine Sørensdatter og børnene Søren, 14 år, Jens, 8 år, Jens Johansen, (2 år), og Bodil, 6 år. Det bemærkes, at børnenes farbroder Christen Jensen på Alheden ved Avnsbjerg var forhindret i at møde som formynder. Skiftet er meget medtaget og utydelig samt nogle steder helt bortrånnet. Dog har der været muligt at læse bl.a. "Den salig mands klæder", der bestod af:

1 blå tosellet (3) kjole

rdlr. mark skill.

1 o o

	rdlr.	mark	skill.
1 gammel vadmels do.	o	1	8
1 skindvest, drættet (4) med vadmels	1	o	o
1 par do. bukser	o	3	o
1 brun trøje	o	2	o
1 ny stribet natttrøje	o	3	o
1 blå vadmels brystdug (5)	o	1	8
1 par blå strømper	o	1	o
1 gammel hat	o	o	8
1 gl. rye (6) hatslag	o	o	6
1 par strømper	o	4	o
1 sølvbeslagen spanskrør med perlemors knap	o	3	o
1 par stighbøjler	o	1	o

Gårdens besætning af levende kreaturer har også kunnet læses:

1 sort hest, 4 år	9	o	o
1 do., 5 år	9	o	o
1 sort hoppe, 7 år	8	o	o
1 gl. gråsort do.	7	o	o
1 ældre do., 13 år	2	o	o
1 års-heste-klod (7)	3	o	o
2 sortbrogede og 1 grimet ko, 5 år	20	o	o
1 kvie med kalv	5	2	o
2 kviekalve	4	o	o
1 studkalv eller ungnød	2	4	o
2 svinpolte (8)	2	4	o
12 får med 3 lam	6	o	o

De samlede aktiver beløb sig til 160 rdlr. 1 mk. 7 skill., hvorefter passiverne blev opregnet.

Blandt passiverne, der ikke blev sammentalt, nævnes gårdens byg-fæld, nemlig på 8 fag lade, 11 fag lade og stald, et mindre hus på 5 fag, samt stuehuset, der befandtes i skikkelig god stand. Skiftet blev afsluttet 13. oktober 1772, hvor det blev oplyst, at der intet blev til deling arvingerne imellem.

Ejeren af Lerkenfeld udstedte 7. oktober 1772 fæstebrev til land-soldat Christen Madsen, født i Klotrup, på salig Søren Jensens

gård i Vesterbølle af hartkorn 3 tdr. 3 skpr. 3 fjdk. 2/3 alb.
mod at ægte enken i gården (9); af gården skulle han betale 12
rdlr. i indfæstning.

Noter:

- 1 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol. 222.
- 2 Lerkenfeld skifteprotokol 1752-87, G.206-59, fol.421.
- 3 tosellet kommer af tosel eller toskaft, der er den enkleste lærredsvævning, hvor en islættråd skiftevis går over og under en trendetråd (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.490).
- 4 drættet = foret, dræt = for.
- 5 brystdug var en vestelignende undertrøje til mænd, ofte af kostbart stof (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.176).
- 6 rye = groft, loddent, opkradset, uldent stof (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.417).
- 7 heste-klod, klod = plag, altså en hingstplag.
- 8 polte = unge svin.
- 9 kilde 1, fol.319b.

Ane 14 JENS PEDERSEN AARUP
født 1727, død 1804.

Ane 15 ANNE CHRISTENSDATTER
født 1731, død 1810.

Jens Pedersen Aarup fæstede 1747 fødegården Øster Årup på 5 tdr. hartkorn under godset Lerkenfeld; senest 1750 byttede han med stedsøsteren Karen Jacobsdatters mand Thomas Andersen med deres gård i Vesterbølle by og sogn på godt 3 tdr. hartkorn under samme gods.

I gården i Vesterbølle boede Jens Aarup til sin død.

Jens var født 1727 i (Øster) Årup i Vognsild sogn, døbt 2. marts, søn af Peder Jensen og hustru (Kirsten Madsdatter); testes (vidner eller faddere ved hans dåb var) Mads Pedersen (barnets morfar), Christen Sørensens kone, begge af Vognsild, Peder Vognsen og Niels Vognsens kone af (Vester) Årup, Christen Furboe af Vejstrup og Niels Smeds kone af Vesterbølle bar ham.

Jens Aarup i Vesterbølle døde 1804, begravet 29. januar, 78 år gammel.

Han blev gift første gang 1746 i Vesterbølle, trolovet 8. maj (4. søndag efter påske), viet 17. juni, med Karen Jensdatter. Hun var født 1724 i Vesterbølle, døbt 2. juli, datter af Jens Clausen og hustru (Anne Mikkelsdatter).

Karen Jensdatter døde 1758 i Vesterbølle, begravet 9. august, 34 år gammel.

Efter hendes død blev Jens Aarup gift anden gang 1759 i Vognsild, trolovet 24. november 1758, viet 6. januar 1759, med Anne Christensdatter af Østrup; forlovere var Thomas Smed af (Øster) Årup og brudens fader Christen Meilstrup af Østrup.

Hun var født 1731 i Østrup i Vognsild sogn,

døbt 23. september, datter af Christen (Jensen) Meilstrup og hustru (Inger Jensdatter); Testes: Jeppe Nielsen og Hans Pedersens kone af Østrup, Peder Vesterbølle af Meilstrup, Søren Jensen af Morum, Christen Hansens kone af Svoldrup og Søren Christensens kone af Gislum bar barnet.

Ane Christensdatter, Jens Aarups enke af Ullits, døde 26. marts 1810 i en alder af 81 år og nogle måneder (hun døde vel hos sønnen Thomas Aarup i Ullits).

Folketællingen 1787: Vesterbølle by og sogn:

Jens Aarup, 61 år, gift 2. gang, gårdmand.

Anne Christensdatter, 58 år, hans kone, gift 1. gang.

Dorthe Jensdatter, 19 år,

Thomas Jensen, 14 år, deres børn.

1 tjenestekarl.

Folketællingen 1801: Vesterbølle by og sogn:

Jens Aarup, 76 år, gift 2. gang, gårdmand.

Anne Christensdatter, 70 år, hans kone, gift 1. gang.

Thomas Aarup, 27 år, deres søn.

2 karle og 2 piger.

Jens Aarups børn var:

1 Kirsten Jensdatter, født 1750 i Vesterbølle; hun blev gift 1782 med Peder Mortensen Nørgaard eller Skrædder i Vesterbølle.

- Deres datter Karen blev ved ægteskab med Poul Christensen Stenild, død 1849, ejer af Stenild Mosegård i Glerup, stammor til en stor gren af slægten Stenild.

2 Else Marie Jensdatter, født 1753, levede 1758.

3 Anne Jensdatter, født 1756, død 1807 i Ullits; hun blev gift 1785 med Niels Holm, død 1807 i Ullits, birkedommer ved Lerkenfeld birketing.

4 Peder Jensen, født 1759.

5 Karen Jensdatter, født 1761, se ane 6-7.

6 Inger Jensdatter, 1764-1847; hun blev gift senest 1795 med

Anders Jensen, død 1825, gårdmand i Ullits.

- 7 Kirsten Jensdatter, født 1766; hun blev gift 1793 med enkemand Laust Nielsen i Vesterbølle.
- 8 Dorthé Jensdatter, født 1769; hun blev gift 1800 i Vesterbølle med Christen Nielsen i Knudstrup.
- 9 Christen Jensen, født 1771, død samme år.
- 10 Mette Marie Jensdatter, født 1772, død samme år.
- 11 Thomas Jensen Aarup, 1774-1832, gårdmand i Ullits by og sogn.
- Hans sønnesøn af samme navn giftede sig 1862 til gården Kallestrup i Hvam sogn, og hans sønnesøn Thomas S. Aarup ejer nu Kallestrup og er kendt som en meget dygtig opdrætter af hollandsk kvæg, hvorfor han i 1952 blev udnævnt til ridder af Orange-Nassau ordenen og i 1960 til ridder af Dannebrog.

Ejeren af Lerkenfeld udstedte 12. januar 1747 fæstebrev til Jens Pedersen (1) på faderen Peder Jensens fradøde gård Årup af hartkorn 5 tdr. 2 alb.; det bemærkes at fæstet af Årup senere overgik til Thomas Andersen, som 3. januar 1756 fik fornyet fæstebrev derpå.

Den 3. januar 1756 fik Jens Pedersen Aarup fæstebrev (2) på den gård i Vesterbølle, "som han selv hidindtil har beboet, men nu formedelst den imellem os (godsejer Lüttichau til Lerkenfeld og Jens Aarup) oprettede nye fæsteakkord, efter hvilken han svarer mindre landgilde end tilforn". Af gården, hvis hartkorn var 3 tdr. 4 skpr. 2 alb., skulle han i landgilde til hvert års martini (mortensdag) svare i penge 1 rdlr., rug 1 td. og byg 1 td.
- Gården i Vesterbølle havde Jens Aarups stedsøsters mand Thomas Andersen fæstet i 1730 (3).

Skifte efter Jens Aarups første kone Karen Jensdatter blev afholdt 2. oktober 1758 (4) mellem enkemanden og børnene Kirsten Jensdatter, 8 år, Else Marie Jensdatter, 6 år, og Anne Jensdatter, 1 år. Indboet i gården var ganske almindeligt efter egnens skik og brug; gården besætning bestod af:

Bæster:

rdlr. mark skill.

1 sort hoppe, 7 år	6	4	o
1 do. med føl, 11 år	7	o	o
1 sort do., 4 år	5	o	o
1 do., 16 år	2	4	o
1 sort hestplag, 2 år	3	o	o

Fæhøvder:

1 sorthjelmet ko	2	4	o
1 do.	2	4	o
1 grå hjelmet do.	3	2	o
1 sortbroget do., 3 år	2	4	o
1 sort hjelmet kvie, 2 år	1	2	o
1 do. stud-nød, 2 år	1	2	o
2 åringskalve	3	2	o

Får:

10 stk. får	8	o	o
4 lam	1	o	o

Svin:

1 galt	1	o	o
1 gris	o	2	o

De samlede aktiver beløb sig til 103 rdlr. 5 mk. 10 skill., men passiverne til 106 rdlr. 4 mk., så der blev intet at arve.

Blandt passiverne nævnes gårdens bygfæld på 9 fag ildstedradhuset (isteradhus = stuehus), 14 fag ladehus og stald, 6 fag lade, 6 fag do. lade, 4 fag fårest, samt nok i rålingshuset (stuehuset) 3 fag.

Noter:

- 1 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.2o6-12, fol.144 og 18o.
- 2 kilde 1, fol. 2olb.
- 3 kilde 1, fol. 93.
- 4 Lerkenfeld skifteprotokol 1752-82, G.2o6-59, fol.81.

Ane 18 LAUST SØRENSEN SKRÆDDER
født omkring 1685 eller før, død 1752.

Ane 19 N.N.

Laust Skrædder var bosat i Ullits by og sogn; han var måske identisk med Laurs Sørensen, der i 1724 nævnes som fæster af en gård i Ullits på 2 tdr. 1 skp. 2½ alb. hartkorn (1).

Laust Sørensen Skrædder, der var født omkring 1685 eller før, var af ukendt afstamning.

Laust Skrædder døde 1752 i Ullits, begravet 16. januar (2. epifani), uden aldersangivelse.

Laust Skrædder var måske gift flere gange, så hvem der var mor til datteren Anne, se ane 8-9, kan ikke siges med sikkerhed.

Fra senest 1723 var han gift med Karen Jensdatter; og hun var vist også hans kone i 1714.

Laust Sørensen Skrædders hustru i Ullits døde 1750, begravet 12. juli (7. trinit.), 64 år gammel.

Foruden datteren Anne, der var født før 1712, og sønnen Søren, ligeledes født før 1712, havde Laust Skrædder følgende børn: tvillingdreng, født 1714, den ene dødfødt, den anden døbt Niels, Else Marie, født 1718, død samme år, Else Marie, født 1719, Karen, født 1723, Rasmus, født 1726, og Johanne, født 1728.

Anne Laustdatter, der blev denne slægts stammor, se ane 8-9, fik som nævnt der, i 1741/42 sønnen Anders Nielsen; men også i 1734 havde hun født en datter, hvis far var Niels Bertelsen, "som var i huset hos hende i Viborg til Jens Rybergs, hvor hun tjente".

Noter:

1 Rinds-Gislum herreders matrikel 1724, B.48.C-99, fol.40.

Ane 20 NIELS MADSEN
født ca. 1674, død 1756.

Ane 21 KIRSTEN CHRISTENSDATTER
født ca. 1675, død 1711.

Niels Madsen nævnes fra giftermålet 1697 som fæster under Lerkensfeld af den ene halvdel på godt 2 tdr. hartkorn af Vestergård i Vesterbølle, som faderen før havde haft i fæste.

Niels Madsen var født ca. 1674 i Vestergård i Vesterbølle by og sogn, søn af Mads Nielsen og hustru Barbara Nielsdatter. Hans fødsel har ikke været at finde, da sognets kirkebog først begynder 1681.

Han må være identisk med den Niels Madsen i Vesterbølle, der døde 1756, begravet 28. marts (dom. lætare), 82 år gammel.

Niels Madsen, salig Mads Nielsen Vestergaards søn, blev gift første gang 1697, i Vesterbølle, trolovet 4. oktober 1696, viet 10. januar 1697, med Kirsten Christensdatter, Christen Ladefogeds datter, i hvis hus trolovelsen fandt sted.

Kirsten Christensdatter var født ca. 1675 i Hougård i Vesterbølle, datter af Christen Nielsen Ladefoged og hustru Anne Pedersdatter.

Niels Madsens hustru Kirsten Christensdatter døde 1711, begravet 3. april, 36 år gammel - "hun fødte tvende døde drengebørn til verden 20. marts og døde så omsider 3 eller 4 dage derefter".

Efter hendes død blev Niels Madsen gift anden gang 1711/12 - uvisst hvor - med N.N. Mortensdatter, der var søster til Christen Christensen Træskomands kone i Hverrestrup i Simested sogn, som i 1716 stod fadder til et af Niels Madsens børn.

Niels Madsens hustru i Vesterbølle døde 1753, begravet 12. august (8. trinit.), 67 år gammel.

Niels Madsen fik følgende børn: Barbara, født 1697, Barbara, født 1699, Mads, født 1702, se ane 10-11, Maren, født 1705, Anne, født 1707, Jørgen, født 1712, Kirsten, født 1714, Morten, født 1716, Søren, født 1718, Niels, født 1720, og Enevold, født 1722.

Ane 22 POUL JENSEN (FISKER)
født ca. 1660, død 1736.

Ane 23 APOLLONIE JENSDATTER
født i 1670'erne, død efter 1736.

Poul Jensen var fra senest 1696 til 1707 fisker og ladefoged på godset Lerkenfeld; fiskeriet i Lerkenfeld å var dengang meget betydelig, og ladefoged-hvervet var også en anset bestilling. Fra giftermålet 1707 til 1717 nævnes han som boende i Brendsør (nu Bregnsø Hage) i Lovns sogn; senere flyttede han til Lovns by.

Poul Jensen, der var født ca. 1660, var af ukendt herkomst. Mens han var på Lerkenfeld, var han en respekteret mand, der for eksempel i 1706 stod fadder hos sognets mest ansete og rigeste bonde Jørgen Sørensen (Sommerfeld) i Glerup.

Poul Fisker i Lovns døde 1736, begravet 27. maj (dom. trinit.), 76 år gammel.

Laurids Axelsen, præst i Vesterbølle-Østerbølle og provst i Rinds herred, skrev under 1707 i Vesterbølle kirkebog; 2. pinsedag, 13. juni var jeg i Jens Justesen Skrædders hus og trolovede Poul Jensen (nu en tid lang fisker og ladefoged på Lerkenfeld, som herefter skal bo i Brendsør i Lovns sogn) samt Apollonie, en af fornævnte Jens Justesens døtre. Disse tvende personer blev viede sammen i ægteskab den 11. september efter, som var dom. 12. trinit., her i Vesterbølle kirke.

Apollonie Jensdatter var født i 1670'erne i Vesterbølle by og sogn, datter af Jens Pedersen Justesen og hustru.

Apollonie overlevede Poul Jensen, men hendes død er ikke fundet.

Provst Laurids Axelsen, der var en nidkær mand i sit embede, skrev i Vesterbølle kirkebog under 1698, at 13. februar tog Poul Jensen

(tjenende den tid som fisker på Lerkenfeld) åbenbar afløsning (en slags syndsforladelse) i Vesterbølle kirke, fordi han nu moxen (næsten) 2 år havde opholdt sig her i menigheden og imidlertid ikke været til alters.

Skifte efter Poul Jensen i Lovns blev afholdt 1736 (datoen mangler) mellem enken Apolone Jensdatter (1) og børnene:

Jens Poulsen, 29 år, tjenende enken i Hestbæk.

Niels Poulsen, 27 år, tjenende Niels Nielsen i Kaldal.

Søren Poulsen, 18 år, tjenende Christen Jensen i Lovns.

Maren Poulsdatter, 27 år, tjenende Ole Hosum i Fovlum.

Mette Poulsdatter, 25 år, tjenende Peder Kjeldsen i Lundgård.

Det meget fattige bo blev anført således:

rdlr. mark skill.

I Stuen:

1 gl. fyrreskrin uden lås	o	o	12
1 gl. sengested	o	o	10
derudi:			
1 hvid stribet vadmels dyne	o	2	o
1 gl. hvid vår (lagen)	o	o	12
1 gl. sort stribet do.	o	o	12
1 hvid hovedpude	o	o	8
1 gl. trendebord (2)	o	o	4
8 gl. væve-r.....	o	2	o
1 ølfjerding	o	o	4
1 gl. fyrreskammel	o	o	2
1 gl. sort og broget pudehynde	o	o	2
1 gl. hylde ved stuedøren	o	o	1
1 lerfad	o	o	1

I Køkkenet:

1 gl. trendekasse (3)	o	o	6
1 jerngreb	o	o	10

	rldr.	mark	skill.
1 bøge strippe og 1 gl. fjerding	0	0	3
Summa boens indgæld	1	3	7

Udgælden blev ikke anført, og skiftet afsluttedes uden videre.

Noter:

- 1 Lerkenfeld skifteprotokol 1719-37, Y.206-58, fol.356.
- 2 trendebord: rendemølle, stor haspe på omtrent 3 alens længde, hvorom vævens rending (rendegarn) oprulles (H.F. Feilberg: Ordborg over der jydske almuemaal, bd. 4, 1908-14, s.843).
- 3 trendekasse: kasse med en mængde afdelte rum, 12 eller 18, hvori garannøglerne, der skal trendes ligger (samme kilde).

Ane 24 JENS CHRISTENSEN
født omkring 1700 eller før, død efter 1757/58.

Ane 25 BODIL CHRISTENSDATTER
født 1695, død 1767.

Jens Christensen fik 28. september 1722 af Lerkenfelds ejer fæstebrev på Christen Sørensen (svigerfaderen) i Vesterbølle by og sogns gård, hvis hartkorn ikke anføres (1).

I matriklen 1724 (2) nævnes Jens Christensen som fæster af en gård i Vesterbølle af hartkorn 2 tdr. 2 skpr. 3 fjdk. 2 alb.

1757/58 oplod Jens Christensen fæstet af gården for sønnen Søren Jensen, se ane 12-13.

Jens Christensen, der var født omkring 1700 eller snarest før, var ifølge fæstebrevet fra Farsø, men hans herkomst kendes ikke.

Præsten Niels Holst i Vesterbølle skrev i kirkebogen under 1721: den 16. november var jeg i Christen Sørensens hus her i byen (Vesterbølle) og der trolovede til hans datter Bodil Christensdatter en karl, navnlig Jens Christensen. - De blev viede 1. januar (festo circum.) 1722 i Vesterbølle kirke.

Bodil Christensdatter var født 1695 i Vesterbølle, døbt 13. januar, datter af Christen Sørensen Husmand og hustru (Sofie Olufsdatter}; båret til dåben af Anders Louns' kone, faddere var Søren Madsen af Svingelbjerg, Espen ibidem (samme sted), Christen Maltesen af Vesterbølle, Karen Andersdatter og Maren Jensdatter ibidem.

Bodil Christensdatter af Vesterbølle døde 1767, begravet 22. februar (dom. sexagesima), 79 år gammel.

Af dette pars børn kendes blot sønnen Christen Jensen, født 1724, konfirmeret 1741, som i 1772 ved skiftet efter broderen Søren opholdt sig på Alheden ved Avnsbjerg, samt nævnte søn Søren, født

ca. 1731, konfirmeret 1748, se ane 12-13.

Noter:

1 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol.87b.

2 Rinds-Gislum herreders matrikel 1724, B.48.C-99, fol.27.

Ane 26 SØREN ANDERSEN
født omkring 1690. eller før, død 1734.

Ane 27 MARGRETHE ELISABETH CLAUSDATTER BORCH
født ca. 1703, død 1778.
Søren Andersen fik 1715 fæstebrev af Lerkenfelds ejer på fødegården, den halvpart af Hestbæk i Alstrup sogn på knap 4 td. hartkorn, som broderen Thomas Andersen og stedfaderen Niels Pedersen Møller før havde haft i fæste.
Efter Søren Andersens død fik enkens anden mand Mikkell Mogensen fæstebrev på gården 1734; han døde året efter, og Christen Poulsen overtog gården.

Søren Andersen var født omkring 1690 . eller før i Hestbæk i Alstrup, søn af Anders Jensen og hustru Anne Christensdatter, som senere blev gift med nævnte Niels Pedersen Møller. Søren's fødsel kan ikke findes i kirkebogen, da denne først begynder i 1701.

Søren Andersen i Hestbæk døde 1734, begravet 9. februar (uden aldersangivelse).

Han blev gift første gang 14. juni 1716 i Vognsild med Anne Sørensdatter af Østrup.

Hun var født ca. 1695 i Østrup i Vognsild sogn, datter af Søren Andersen og hustru Kirsten Jepsdatter (1).
Hun døde uforløst i Hestbæk 1728, begravet 29. august, 33 år gammel. .

Efter hendes død blev Søren Andersen gift anden gang 1728/29 - vel i Gedsted, hvor kirkebogen først begynder med 1741 - med Margrethe Elisabeth Clausdatter Borch.

I skiftet efter Søren Andersen kaldes hun blot Margrethe Clausdatter Borch, men i skiftet efter Mikkell Mogensen gentagne gange

Margrethe Lisbeth og med navnet Margrethe Elisabeth nævnes hun som fadder 1732 hos Christen Byrialsen i Alstrup.

Margrethe Elisabeth Clausdatter Borch var født ca. 1703 i Gedsted by og sogn, datter af Claus Olufsen Borch, sognepræst for Gedsted-Fjelsø, provst i Rinds herred, og hustru Marie Kirstine Pedersdatter Ørum.

Efter Søren Andersens død blev hun gift anden gang 1735 i Alstrup, trolovet 8. december 1734, viet 2. februar (festo purif. Mariæ) 1735, med Mikkel Mogensen af Bølle (Vesterbølle).

Mikkel Mogensen, der var søn af Mogens Mikkelsen i Vesterbølle, døde i april 1735 (ikke indført i kirkebogen, men kendt fra skiftet).

Da gården i 1735 blev fæstet af Christen Poulsen, må Margrethe Elisabeth have forladt Hestbæk og Alstrup sogn. Det vides, at hun i 1746 opholdt sig i fødebyen Gedsted (2), hvor hun vel også var i 1748 og 52, da hendes børn Claus og Anne Helvig blev konfirmeret der.

Margrethe Elisabeth flyttede til Vesterbølle - senest 1758, da datteren Marie Kirstine blev gift der, se ane 12-13 - hvor hun døde 1778, begravet 26. april, 75 år gammel.

Søren Andersen, barnefødt i Hestbæk, fik 12. februar 1715 - indført i Lerkenfeld fæsteprotokol 30. maj 1719 - fæstebrev (3) på den halve gård i Hestbæk af hartkorn 3 tdr. 5 skpr. 3 fjdk. 1 alb., som stedfaderen Niels Pedersen Møller iboede, og som (broderen) Thomas Andersen havde fæste på.

- Den nævnte bror Thomas Andersen havde allerede 20. juni 1713 fået fæstebrev på den anden halve gård i Hestbæk af samme hartkorn, som Niels Christensen da var fradød (4).

På 30.-dagen 25. september 1728 blev skifte afholdt efter Søren

Andersen i Hestbæks hustru Anne Sørensdatter (5) mellem børnene Anders, 9 år, Niels, 6 år, Anne, 10 år, Maren, 4 år, og Kirsten, 2 år, for hvem (farbroderen) Thomas Andersen i Hestbæk, (morbrosbroderen) Anders Sørensen i Elkær samt Niels Nielsen i Kaldal nævnes som formyndere.

Indboet i gården var pænt og solidt - af sølv blev anført:

rldr. mark skill.

1 sølvbæger mærket J.J.S. og K.O.D. 1699 på

5½ lod (6)	2	4	8
------------	---	---	---

1 mindre do. mærket S.A.S., H.B., 1728 (Søren

<u>Andersen</u> i <u>Hestbæk</u>) på 3½ lod	1	4	8
--	---	---	---

1 mindre do. med samme indskrift på 1¼ lod	0	5	4
--	---	---	---

3 sølvskeer på 8½ lod	4	1	8
-----------------------	---	---	---

Stuehuset, der jo var velforsynet, bestod af vesterstue med kakkelovn, et lidet kammer, mellemstue (hvor bl.a. nævnes 1 sadel med stigbøjle og bidsel), østerstue (hvor der nævnes 1 skyde-bøsse til 1 rldr.), samt nok et lidet kammer og køkken med bryggers. Gårdens besætning bestod af 7 heste, 4 køer, 3 kvier, 2 kalve, 13 stude, 34 får og 12 lam, 5 svin, 6 polte, 3 gæs og 1 gase samt 15 unge gæs, 5 gl. ænder med 20 ællinger og 8 høns.

Gårdens bygninger bestod af 1 rålingshus (stuehus) med kvist på ialt 12 bindinger (efter fag), 1 ladehus i syd på 10 bindinger og 2 kuer (7) med udskud ved nørreside, 1 lade, stald og vognskjul vester i gården på 7 bindinger med 2 kuer, 1 fæhus østen i gården på 10 bindinger med 2 kuer.

Skiftet blev udsat til 30. oktober og senere til 4. december, hvor det blev sluttet med en opgørelse af aktiverne til 310 rldr. 2 mk. 14 skill. og passiverne til 110 rldr. 2 mk., hvorefter der blev 200 rldr. 14 skill. til deling mellem enkemanden og børnene, hvoraf hver af de to sønner fik 30 rldr. 2 mk. og hver af de tre døtre 15 rldr. 1 mk.

På rette 30.-dag 3. marts 1734 blev skifte afholdt efter Søren Andersen i Hestbæk (8) mellem enken Margrethe Clausdatter Borch og børnene :

Af 1. ægteskab: Anders, 15 år, Niels, 12 år, Anne, 17 år, Maren, 10 år, og Kirsten, 8 år.

Af 2. ægteskab med enken: Claus, 4 år, Anne Kirstine (fejl for Marie Kirstine), 2 år, og Anne Hedevig, $\frac{1}{2}$ år.

Vogn Jacobsen i Stistrup mødte i enkens lavværges sted; og for børnene af 1. ægteskab nævnes deres morbrødre Anders Sørensen i Elkær og Jep Nielsen i Østrup som formyndere. Som formynder for børnene af 2. ægteskab mødte deres morbroder monsieur Claus Borch, studios. Desuden var Christen Lauridsen i Stistrup mølle (gift med afdødes søster) og Niels Nielsen i Kaldal tilstede. Også denne gang blev boets solide beholdning af husgeråd, møbler, besætning m.v. registreret og vurderet. Af tin, kobber og messing nævnes bl.a. 3 tinfade og 4 tintallerkener, 1 kobberkedel med hat og piber, vog (vejede) 2 lispund 11 pd. (9), vurderet til 12 rdlr. 3 mk. 4 skill. (kedlen med hat og piber blev brugt til brændevinsbrænding, som åbenbart fandt sted i Hestbæk på trods af forbudet fra 1697).

Desuden nævnes glas, stentøj og jernfang, samt bøger, nemlig: 1 tysk psalmebog til 6 skill., 1 gl. psalmebog til 8 skill. og 1 gl. dansk bog til 4 skill.

Derpå følger en mængde sengetøj og linklæder samt "Den salig mands gangklæder": rdlr. mark skill.

1 sort klædeskjortel, uvendt	2	4	0
1 gl. forslidt sort vest	0	2	8
1 par gl. sorte bukser	0	1	4
1 gl. brun klædes kjortel, uvendt	2	4	0
1 gl. brun vest med tinknapper udi	0	3	0
1 par gl. brune klædesbukser	0	0	8
1 par gl. brune do.	0	3	0
1 par brune hjemmegjorte bukser	0	1	8
1 brun do. vest med tinknapper	0	3	8
1 gl. forslidt grå klædes kjortel	0	4	0
1 par gl. forslidte brune hjemmegjorte bukser	0	0	6
1 blå hjemmegjort brystdug	0	0	8
1 par blå strikkede strømper	0	2	8
1 par blågrå strømper	0	1	8

	rdlr.	mark	skill.
1 par gl. grå strømper	o	o	4
1 blå "cabus-hue" (10)	o	1	o
1 gl. hat	o	o	12
1 brun nathue	o	o	2
1 par støvler	o	3	o
1 par brune strikkede vanter	o	o	6

Af møbler kan nævnes:

I dagligstuen: 1 gl. egebord, bænke og stole samt hylder, 1 jern bilæggerkakkellovn til 8 rdlr., 4 papirstavler (billeder) til 8 skill, 1 gl. fyrreskab med 5 døre, 2 sengesteder, 1 vugge samt 1 mangelfjæl med stok.

I mellemstuen: 1 bord, 1 bæk, nogle stole, 1 egekiste med fyrrelåg uden lås, 2 gl. papirstavler.

I Østerstuen: 1 skab, 1 stor egekiste med lås og nøgle til 3 rdlr. 2 mk., 1 fyrrekiste, 1 tavelet (11), 2 store papirsstykker, 4 mindre do., 1 fyrrebord og flere stole samt 2 sengesteder.

I kælderen nævnes 2 dejntruge eller kar, flere tønder, 3 ege brændevinsankre, 1 gl. kærne og 2 gl. øl-lejler (12).

Desuden nævnes forskellige ting på loftet og køkkengrej i køkkenet og bryggers.

Af redskaber i gården nævnes bl.a.:	rdlr.	mark	skill.
1 gl. bagplov med jern og dræt	1	o	o
2 gl. harver	o	2	o
1 beslagen vogn med "haurer" (13) vognkurv, agestol med behørig redskab	8	o	o
1 gl. trævogn med gl. haurer	2	o	o
1 gl. do. møgvogn med fjæl	1	o	o
1 par gl. slædetræer	o	3	o

Gårdens besætning bestod af:

Bæster:

1 blå hest, 9 år	8	o	o
1 brun hest, 10 år	8	4	o

	rdlr.	mark	skill.
1 sortebrun hoppe, 11 år	8	o	o
1 brun hoppe, 17 år	2	o	o
1 sort stjernet mærplag (14)	4	4	o

Køer og ungfæ:

1 sort hjelmet ko, 14 år	1	2	o
1 sort hjelmet ko, 7 år	3	4	o
1 sort ko, 4 år	2	4	o
1 sort hjelmet kvie, 3 år	3	o	o
1 sort hjelmet stud-nød i 3. år	2	2	o
1 sort do.	2	o	o
1 broget kvie, 3 år	1	4	o
1 studekalv	o	5	o
1 spædekalv	o	1	8
2 kviekalve	1	3	o
1 sort hjelmet kvie, 4 år	2	4	o

Svin:

6 åringssvin	3	o	o
--------------	---	---	---

Får m.v.:

28 får	11	4	o
3 gæs	o	3	o
4 høns og 1 hane	o	1	4

Desuden nævnes en ikke nærmere anført indtægt af sildevåd i fjorden.

Den salig mand havde udsat følgende sølv i pant:

Til herr Morten i Ullits (22 lod):

65 sølvknapper, 3 sølvskeer og 1 sølvbæger for 16 sldlr. 1 mk.

Til Vogn Jacobsen i Stistrup (5 lod):

1 sølvbæger for 4 sldlr.

Til Christen Poulsen i Alstrup (1 lod 2½ qvintin):

1 liden sølvbæger for 5 mk.

Til herr Baltzers karl i Lovns, Jens Christensen:

1 sølvbæger og 2 sølvskeer for 6 sldlr.

Desuden nævnes tilstående gæld (5 poster) til ialt 9 rdlr. 2 mk. 2 skill.

Efter dette fulgte passiverne, nemlig ca. 30 små gældsposter samt brøstfældigheden på gårdens huse (samlede brøstfæld godt 24 rdlr.).

Gårdens bygninger anføres i den anledning bestående af:

Rålingshuset (stuehuset), som bestod af 9 bindinger og 2 kuer samt kvist ved søndre side på 2 bindinger.

1 lade sønden i gården på 10 bindinger med 2 kuer og udskud i nørre side for 10 bindinger.

1 hus vesten i gården, som var til stald og hølade, 8 bindinger og 2 kuer.

1 fæhus østen i gården, som for få år siden var opbyggt af nyt.

Skiftet blev derpå udsat til 16. marts og senere til 13. april, hvor enken mødte med lavværge, herredsfoged Christen Sørensen Testrup. Derpå udsat til 18. maj og 17. september, hvor resultatet af en auktion 20. april blev fremlagt; på auktionen var der solgt løsøre for 38 rdlr. 2 mk. 1 skill., og sølvet var solgt for 18 rdlr. 2 mk. 13 skill. mere end det var pantsat for. Af sølvet blev en del solgt til enkens mosters mand, præsten Morten Breum og en del til Mikkel Mogensen, der senere blev gift med enken. Nyt møde fandt sted 27. september og 8. oktober, hvor skiftet blev sluttet; resultatet blev at der intet blev til deling arvingerne imellem.

Mikkel Mogensen af Vesterbølle fik 17. november 1734 fæstebrev (15) på Søren Andersens fradøde gård i Hestbæk mod at ægte enken Margrethe Clausdatter.

På rette 30.-dag 25. maj 1735 skulle skifte efter Mikkel Mogensen i Hestbæk have fundet sted; men det blev udsat til 8. juni,

da "enken Margrethe Borch befandtes af lang sygdom ganske svag" (16). Skiftet blev således påbegyndt 8. juni 1735, hvor enken Margrethe Clausdatter mødte med lavværg Niels Nielsen i Kaldal; enearving efter Mikkell Mogensen var faderen Mogens Mikkelsen i Vesterbølle. Også denne gang blev boet registreret og vurderet til 127 rdlr. 5 mk. 14 skill. - Derpå blev skiftet udsat til 18. juli og senere til 21. juli, hvor flere gælds- og besværingssposter blev anført. Skiftet blev afsluttet 6. august, hvor det viste sig, at der intet blev at arve.

Allerede 9. august 1735 fik Christen Poulsen, født i Alstrup, fæstebrev (17) på Mikkell Mogensens fradøde halve Hestbæk, som "hans enke Margrethe Clausdatter ej var god for at besidde, og derfor frasagde sig samme på skiftet"; gårdens hartkorn anføres med 3 tdr. 5 skpr. 3 fjdk. 2 alb.

Noter:

- 1 Lerkenfeld skifteprotokol 1719-37, G.206-58, fol.264.
- 2 Rinds-Gislum herreders skøde- og panteprotokol 1740-1803, B.48.C-SP.7, fol.23, samt Gislum herreds gejstlige skifteprotokol 1706-81, C.17.C-2, fol.268.
- 3 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol.47.
- 4 kilde 3, fol.46b.
- 5 kilde 1, fol.235b.
- 6 lod: 1 lod sølv (15½ g.) = 4 kvintin (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.350).
- 7 kuer eller kuber var udskudsligenede tilbygninger ved husgavle.
- 8 kilde 1, fol.298.
- 9 1 lispund = 16 pund = 8 kg.
- 10 cabus eller kabuds var skindforede mandshuer med lange bagklapper til knapning om halsen (Håndbog v. Hvidtfeldt s.297).
- 11 tavelet: hængehylde med 4-5 hylder til pyntelige glas, kander og nips; evt. med skrå sidestykker, da kaldet pyramide eller amagerhylde (Håndbog v. Hvidtfeldt s.480).
- 12 lejle = ultrakort øltønde til brug i marken.
- 13 haurer = sider på vogne

14 mærplag = plag (ung hest) af hunkøn.

15 kilde 3, fol. 109.

16 kilde 1, fol. 331.

17 kilde 3, fol. 118.

Ane 28 PEDER JENSEN
født ca. 1676, død 1746.

Ane 29 KIRSTEN MADSDATTER
født 1702/03, død 1743.

Fra 1704 til sin død var Peder Jensen under godset Lerkenfeld fæster af gården Øster Årup i Vognsild sogn på 5 tdr. hartkorn. Han blev afløst af sønnen Jens Pedersen Aarup, se ane 14-15, men han overlod senest 1750 fæstet af gården til stedsøsteren Karen Jacobsdatters mand Thomas Andersen, kaldet Smed.

Peder Jensen, der var født ca. 1676, var ifølge fæstebrevet født i Farsø by og sogn, men hans herkomst kendes ikke.

Peder Jensen af Årup døde 1746, begravet 9. januar, 70 år gammel.

Han blev gift første gang 1705 i Vognsild, trølovet 16. november 1704, viet 6. december 1705, med Karen Nielsdatter (fejlagtigt kaldet Christensdatter ved trolovelsen) af Årup. Karen var enke efter Jacob Graversen i Øster Årup, hvis død senest 1704 forgæves er søgt.

Peder Jensens kone i Årup (Karen Nielsdatter) døde 1726, begravet 14. juli, 64 år gammel.

Peder Jensen af Årup blev gift anden gang 14. november 1726 i Vognsild med Kirsten Madsdatter af Vognsild.

Hun var født 1702/03 i Vognsild by og sogn, døbt 6. januar 1703, datter af Mads Pedersen og hustru (Kirsten Jensdatter); testes: Jens Jensen og Christen Torsgaard af Morum, Christen Tydsk af Vognsild, Peder Andersens datter og Mette Skovbo ibidem, Else Jensdatter af Vognsild bar barnet til dåben.

Peder Jensens hustru Kirstine Madsdatter af Årup døde 1743, be-

gravet 19. maj, 40 år gammel.

Efter hendes død blev han gift tredje gang 1744 i Vognsild, trolovet 12. august, viet 29. oktober, med Anne Jensdatter af Farsø, som da tjente ham.

Anne Jensdatter er hverken fundet død eller gift igen efter Peder Jensens død.

Peder Jensen havde ingen børn med den første kone, hvorimod hans anden kone fødte ham 10 børn og hans tredje kone 1 barn; de var:

- 1 Jens, født 1727, døde vist senest 1728.
- 2 Jens, født 1728, se ane 14-15.
- 3 Mads Pedersen Aarup, 1730-1798, fæstede 1765 gård i Vesterbølle og blev samme år gift med broderen Jens' kones søster Johanne Christensdatter, 1737-1806, der var fra Østrup i Vognsild sogn.
- 4 Jacob, født 1731, fæstede 1758 gård i Vognsild.
- 5 Christen, født 1733.
- 6 Karen, 1735-43.
- 7 Kirsten, 1737-50.
- 8 Peder, 1740-43.
- 9 Sigvard, født 1741, død senest 1742.
- 10 Sigvard, født 1743, død samme år.
- 11 Peder, født 1745.

Med sin første kone blev Peder Jensen stedfar til 4 børn, nemlig:

- 1 Kirsten Jacobsdatter, som i 1711 fik et uægte barn, til hvem hun "udlagde for barnefader er rytter ved navn Christen Justesen, som mødte hende imellem Gislum og Støttrup og tog hende med vold".
Kirsten blev gift 1716 med Søren Christensen i Søkbæk i Ullits sogn.
- 2 Karen Jacobsdatter, død 1758 i Øster Årup, barnløs.
Hun var gift første gang med Jens Jensen i Vesterbølle, efter hvis død hun i 1728 blev gift med Thomas Andersen, der overtog gården i Vesterbølle. Mellem 1747 og 50 overlod Thomas fæstet af gården i Vesterbølle til Jens Pedersen Aarup, se ane 14-15

og overtog derpå fæstet af Øster Årup.

3 Anne Jacobsdatter, gift 1717 med Peder Nielsen af Ertebølle,
der blev bosat i Bystrup.

4 Gregers Jacobsen.

Peder Jensen, barnfødt i Farsø by, fik 30. august 1704 - indført
i Lerkenfeld fæsteprotokol 12. maj 1719 - fæste på den gård i
Årup, som Jacob Graversen fradøde (1). Af gården af hartkorn 5
tdr. 2 alb. skulle han som indfæstning betale 12 slettedaler.

På rette 30.dag 11. juli 1726 udstedte Gregers Jacobsen, Søren
Christensen i Søkbæk på sin hustru Kirsten Jacobsdatters vegne,
Peder Nielsen i Bystrup på sin hustru Anne Jacobsdatters vegne,
Jens Jensen i Vesterbølle på sin hustru Karen Jacobsdatters veg-
ne arveafkald til Peder Jensen i Årup på arv efter dennes hu-
stru Karen Nielsdatter (2).

Noter:

1 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol.73.

2 Lerkenfeld skifteprotokol 1719-37, G.206-58, fol.169.

Ane 30 CHRISTEN JENSEN MEILSTRUP
født ca. 1691, død 1772.

Ane 31 INGER JENSDATTER
født ca. 1694, død 1766.

I 1730 fik Christen Jensen fæstebrev på Jens Nielsens gård i Østrup i Vognsild sogn på 3 tdr. 4 skpr. hartkorn under Lerkenfeld. 1762 oplod Christen Meilstrup fæstet af gården for sønnen Jens Christensen mod aftægt.

Christen Jensen Meilstrup var født ca. 1691 i gården Mejlstrup i Vognsild sogn, søn af Jens Graversen og hustru Dorthe Christensdatter; sognets kirkebog begynder desværre først 1701.

Gamle Christen Meilstrup døde 1772 i Østrup, begravet 1. april, 81 år gammel.

Han blev gift 27. marts 1729 i Vognsild med Inger Jensdatter af Østrup.

Hun var født ca. 1694 i Østrup, datter af Jens Nielsen og hustru Anne Jepsdatter.

Christen Meilstrups hustru Inger Jensdatter af Østrup døde 1766, begravet 19. oktober, 72 år gammel.

Parret fik kun 3 børn:

- 1 Anne, født 1731, se ane 14-15.
- 2 Jens Christensen, født 1734, overtog 1762 fæstet af fødegården.
- 3 Johanne Christensdatter, født 1737, gift 1765 med søsteren Annes mands bror, Mads Pedersen Aarup, gårdmand i Vesterbølle.

Fæstebrev på Christen Jensens gård i Østrup(1):

Paa deres excellence, højædle og velbaarne herre Vincentz Lerche

til Lerchenfelt og Ruugaard (Rygård), ridder, kongelig majestæts geheimeraad etc., min høje herres behag og ordre haver jeg sted og fæst, saa og hermed steder og fæster Christen Jensen, fød i Mejlstrup, dend $\frac{1}{2}$ -gaard i Østrup, som Jens Nielsen iboer, og for hannem oplat haver, hvilke forn^{te} $\frac{1}{2}$ -gaard, som er hartkorn 3 tdr. 4 skpr. 3 fjdk. $2\frac{1}{2}$ alb., hand med ald dens tilliggende, som af arilds tid tilliget haver, hand sin lifs tid paa efterskrefne conditioner til brugelighed skal nyde og beholde; til indfæstning skal hand give, som er betalt, 20 sldr., sige tiuge slettedaler; alle kongelige contributioner og paabudder skal hand til rette tider yde og clarere, samt dend sædvanlig skyld og landgilde efter min herres jordebog, ligesaa aarlig og i rette tider at yde og levere og giøre ægt og arbejde, som hans formand gjort haver, saa og stedets biugning forsvarlig vedligeholde og lade sig dertil fornøje af Jens Nielsen, saavelsom for inventarium og besætning, som hand tilsvare. Og i alle maader forholde sig efter loven og forordningerne.

Til bekræftelse under min haand og zignet.

Lerchenfelt, den 26. april 1730.

Thomas Sørensen B.holm (Bregenholm)

Jens Christensen, født i Østrup, fik 20. februar 1762 fæstebrev (2) på den $\frac{3}{4}$ -gård i Østrup, som hans fader Christen Jensen havde haft i fæste, men nu til hannem formedelst alderdom og skrøbelighed godvillig havde afstaaet, af hartkorn 3 tdr. 1 skp. 3 fjdk. $2\frac{1}{2}$ alb.

Konditionernes punkt 8 lyder:

Hans forældre skal han forsyne med vedbørlig og fornøden ophold, samt husværelse sålænge de lever, og efter deres død besørge dem en skikkelig jordefærd efter deres stand og vilkår.

Noter:

1 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol.61.

2 samme kilde, fol.242.

Ane 40 MADS NIELSEN
født ca. 1643, død 1694.

Ane 41 BARBARA NIELSDATTER
født ca. 1643, død 1696.

Mads Nielsen og Niels Christensen nævnes i matriklen 1688 (1) som fæstere af Vestergård i Vesterbølle by og sogn, nemlig gård nr. 7, hvis hartkorn da blev forandret fra 6 tdr. 4 skpr. 3 fjdk. 1 2/5 alb. til 4 tdr. 5 skpr. 2 fjdk. 2 alb. I gården, der hørte under Lerkenfeld, blev Mads Nielsen efterfulgt som fæster af sønnen Niels Madsen, se ane 20-21.

Mads Nielsen, der efter dødsalderen var født ca. 1643, var af ukendt herkomst.

Mads Nielsen, boende i Vestergaard i Vesterbølle, døde 1694, begravet 4. april, 51 år gammel. Provst Laurids Axelsen, sognepræst for Vesterbølle-Østerbølle, benævner ham som "en god og troskyldig dannemand". Han blev gift før 1674 med Barbara Nielsdatter.

Hun var født ca. 1643 og var ligeledes af ukendt herkomst.

Mads Nielsens enke Barbara Nielsdatter døde 1696, begravet 16. august, 53 år gammel.

Noter:

1 Hald amts matrikel 1688, Z.9-6, fol.104b.

Ane 42 CHRISTEN NIELSEN LADEFOGED
født ca. 1631, død 1703.

Ane 43 ANNE PEDERSDATTER
født ca. 1640, død 1713.

Christen Nielsen Ladefoged, der måske havde sit tilnavn efter en tid som ladefoged på Lerkenfeld eller Bonderup, som gården hed til 1681, var gårdmand i Vesterbølle by og sogn "i den sønderste gård, som ellers kaldes Hougaard".

Christen Nielsen Ladefoged, der var født ca. 1631, var af ukendt herkomst.

Han døde 1703, begravet 2. maj, 72 år; det er ved den lejlighed, at præsten Laurids Axelsen oplyser, hvor han havde boet.

Christen Nielsen Ladefoged blev gift senest 1666 (ældste datter Anne døde 1687, 21 år gammel) med Anne Pedersdatter.

Hun var født ca. 1640 og var ligeledes af ukendt afstamning.

Christen Nielsen Ladefogeds enke Anne Pedersdatter døde 1713, begravet 1. november, 73 år gammel.

Ane 46 JENS PEDERSEN (JUSTESEN)
født ca. 1636, død 1721.

Ane 47 METTE TERKILDSDATTER
født ca. 1639, død 1714.

Jens Pedersen, kaldet Justesen, boede i Vesterbølle by og sogn, hvor han i matriklen 1688 nævnes sammen med Jens Nielsen som fæster af gård nr. 6 under Lerkenfeld, hvis hartkorn da blev forandret fra 6 tdr. 4 skpr. 3 fjdk. 1 2/5 alb. til 4 tdr. 2 skpr. 3 fjdk. 1 alb. (1).

Han nævnes også med tilnavnet Skrædder - et erhverv, som han vel levede af, efter at han - vel i 1690'erne - måtte forlade gården. Han blev boende i Vesterbølle, hvor han døde som en meget fattig mand.

Jens Pedersen (Justesen) var født ca. 1636 i Vesterbølle, søn af Peder Justesen og hustru Dorte Christensdatter.

Jens Pedersen i Vesterbølle døde 1721, begravet 21. marts, 85 år gammel.

Han blev gift omkring 1670 eller lidt før med Mette Terkildsdatter.

Hun var født ca. 1639, men hverken hendes forældre eller hjemsted kendes.

Jens Pedersen (Justesen) Skrædders hustru i Vesterbølle, navnlig Mette Terkildsdatter døde 1714, begravet 21. januar, 75 år gammel.

Parret havde følgende børn:

1 Terkild Jensen; han opholdt sig i 1723 i Holsten.

2 Just Jensen (Skrædder), født ca. 1674, død 1738 i Vesterbølle.

- 3 Maren Jensdatter; hun blev som ældste datter gift 1699 med Anders Pedersen, en enkemand af Sundstrup.
- 4 Sofie Jensdatter; hun blev gift første gang 1701 med Jens Nielsen af Østerbølle, senere blev hun gift anden gang med Niels Christensen (Willumsen), der ligeledes var bosat i Østerbølle.
- 5 Apollonie Jensdatter gift med Poul Jensen, se ane 22-23.
- 6 Søren Jensen, født ca. 1680/81, død 1685.
- 7 Dorthe Jensdatter, født 1684; hun blev gift med Iver Andersen i Østerbølle.

Skifte efter Jens Pedersen Justesen i Vesterbølle blev afholdt 16. april 1723 (2), hvor arvingerne blev angivet at være:

Jens Justesen i Vesterbølle, hos hvem faderen døde.

Maren Jensdatter gift med Anders Pedersen i Sundstrup.

Sophie Jensdatter gift med Niels Christensen i Østerbølle.

Apollone Jensdatter gift med Poul Jensen i Lovns.

Dorthe Jensdatter gift med Iver Andersen i Østerbølle.

Samt sønnen Terkild Jensen i Holsten, fra hvem familien ikke havde hørt.

På skiftet blev registreringsforretningen fra 17. marts fremlagt; afdøde havde blot efterladt sig "nogle gamle opslidte klæder", som 16. april blev vurderet således:

rdlr. mark skill.

1 gl. grå vadmels kjortel, som nederparten er afskåret, som er ej andet end som en klud på en anden	o	o	1
1 par gl. sorte vadmels bukser, som næsten er opslidt	o	o	2
1 gl. lodden lædertrøje af ingen værdi.			
1 gl. rød vadmels hue	o	o	2
1 par gl. grå strømper	o	o	2
1 par gl. opslidte træsko af ingen værdi.			
1 gl. halsklud	o	o	2
1 gl. opslidt blågarns skjorte af ingen værdi.			

Ialt	o	o	9

Skiftet blev opsat til 16. juni, man da havde familien heller ikke hørt fra Terkild i Holsten. De øvrige arvinger var heller ikke mødt alle, da de ikke forventede arv, "såsom de på nogle års tid til den ene efter den anden af hans børn af kristen kærlighed har opholdt ham med klæde og føde efter deres lejlighed, at han ej på sin høje og svage alderdom skulle betle sit brød". Senere siges det, at Jens Justesen "var en gammel, døv og udlevet mand, som lidet kunne gå og ganske intet fortjene, videre end hans børn opholdt ham med nogle gamle klæder at skjule sig med". På spørgsmålet om han skyldte noget bort, blev der svaret nej, "med mindre det kunne være til husbonden, thi ingen betroede ham noget, eftersom han havde intet at betale med igen".

- Arvingerne ønskede ikke at vedgå arv og gæld; herskabet på Lerkenfeld anmeldte desuden en restancedom fra 1703 på 15 rdlr. landgilde, men fik det ikke dækket.

Noter:

1 Hald amts matrikel 1688, Z.9-6, fol.104b.

2 Lerkenfeld skifteprotokol 1719-37, G.206-58, fol.97.

Ane 50 CHRISTEN SØRENSEN
født ca. 1657, død 1723.

Ane 51 SOFIE OLUFSDATTER
født omkring 1660, død efter 1723.

Christen Sørensen, der nævnes 1695 med tilnavnet Husmand, var bosat i Vesterbølle by og sogn, hvor han i matriklen 1688 sammen med Mikkell Eriksen nævnes som fæster under Lerkenfeld af gård nr. 3, hvis hartkorn da blev forandret fra 6 tdr. 4 skpr. 3 fjdk. 1 4/5 alb. til 4 tdr. 3 skpr. 2 fjdk. (1).

Gården, der vist var Christen Sørensens fødehem, oplod han i 1722 fæstet af for svigersønnen Jens Christensen, se ane 24-25.

Christen Sørensen var født ca. 1657 i Vesterbølle, søn af Søren Mortensen og hustru Bodil Sørensdatter.

Christen Sørensen af Vesterbølle døde 1723, begravet 20. juni (4. trinit.), 66 år gammel.

Han blev gift 1686 i Vesterbølle, hvor præsten da skrev: den 24. januar blev Christen Sørensen her i byen og Sophie, Oluf Espensens datter ibidem trolovede udi hendes faders hus; viede 28. februar.

Sofie eller Sophie Olufsdatter var født omkring 1660 i Vesterbølle sogn, datter af Oluf Espensen og hustru Maren Sørensdatter.

Sofie overlevede manden, men hendes død er forgæves søgt i sognets kirkebog, der dog mangler indførsler for årene 1731-34.

Parret fik følgende børn:

1 Søren, født 1687, død 1698.

2 Else, født 1689, gift med Clemmen Jensen i Gammelbyen ved

Christiania (Oslo) i Norge.

3 Lars, født 1692, blev bosat i Nyrup i Gislum sogn.

4 Bodil, født 1695, se ane 24-25.

5 Søren, født 1698, død 1699.

6 Søren, født 1702, død 1705.

På rette 30. dag 16. juli 1723 blev skifte afholdt efter forudgående registrering og forsegling 17. juni efter Christen Sørensen i Vesterbølle (2) mellem enken Sophie Olufsdatter, hvis lavværge var Christen Pedersen Østergaard, og børnene:

Lars Christensen, boende i Nyrup.

Else Christensdatter gift med Clemmen Jensen i Gammelbyen ved Christiania.

Bodil Christensdatter gift med Jens Christensen i Vesterbølle.

Ved skiftet var datteren Else repræsenteret af hendes fasters søn Christen Andersen Louns i Vesterbølle. Og det blev oplyst, at svigersønnen Jens Christensen for 1½ år siden var "indkommen i fællig" i gården.

Indboet var ganske almindeligt, af bøger nævnes blot 1 liden gammel bønnebog og 1 gammel evangeliebog til ialt 12 skill.; den afdøde mands gangklæder blev anført således:

	rdr.	mark	skill.
1 gl. grå vadmels kjortel	o	3	8
1 gl. hvid vadmels trøje	o	o	6
1 par gl. sorte vadmels bukser	o	1	o
1 par grå strømper	o	o	2
1 gl. hat	o	o	4
1 gl. opslidt klæde-puld af en kabuds	o	o	1

Besætningen i gården bestod af 4 heste (den ene tilhørte svigersønnen), 2 køer, 1 kvie, 1 stud, 1 kviekalv, 8 får, 1 vædder og 3 lam (samt endnu 8 får og 3 lam, som tilhørte svigersønnen), 2 gæs, 1 gase og 7 unger, 9 høns, 1 hane og 1 andeælling.

De samlede aktiver beløb sig til 68 rdr. 3 mk. 4 skill., og passiverne til 62 rdr.

Skiftet blev udsat til 9. september og senere til 21. oktober,

hvor der blandt andet blev fremlagt arveafkald fra svigersønnen Clemmen Jensen i Norge af 4. juli 1723.

Endelig blev skiftet sluttet 23. december. Aktiverne var uændret, nemlig 68 rdlr. 3 mk. 4 skill., men til gårdens videre drift behøvedes værdier til 36 rdlr. 4 mk. 6 skill., brøstfælden var på 31 rdlr. 3 mk. 8 skill. og restancer til herskabet var på 31 rdlr. 4 mk. 14 skill., så der blev intet at arve. - Jens Christensen skulle derpå overtage fæstet af hele gården.

Noter:

1 Hald amts matrikel 1688, Z.9-6, fol.104b.

2 Lerkenfeld skifteprotokol 1719-37, G.206-58, fol.102b.

Ane 52 ANDERS JENSEN
født før 1665, død i 1690'erne.

Ane 53 ANNE CHRISTENSDATTER
født før 1670, død 1720.

Anders Jensen fæstede under Lerkenfeld - vel 1688/90 - den halve Hestbæk i Alstrup sogn. Han blev efterfulgt af enkens anden mand Niels Pedersen Møller, som i 1715 oplod fæstet for stedsønnen Søren Andersen, se ane 26-27.

Den halve Hestbæk på omkring 3 tdr. 5 skpr. hartkorn havde i 1688 et dyrket tilliggende på 50 tdr. land (1).

Anders Jensen, der var født før 1665, og som døde i 1690'erne, var af ukendt herkomst.

Han blev gift omkring 1688/90 med Anne Christensdatter, der ligeledes var af ukendt herkomst.

Da parret fik en søn Søren ligger den tanke nær, at Anne var enke efter Søren Jensen i Hestbæk. Søren Jensens enke nævnes netop i matriklen 1688 som fæster af den halve Hestbæk, hvor Søren Jensen nævnes i 1680(2).

Anne Christensdatter af Hestbæk døde 1720, begravet 9. eller 2. juni "udi fyrrekiste" (uden aldersangivelse).

Efter Anders Jensens død blev Anne gift med Niels Pedersen Møller, der overlevede Anne, men hvis død forgæves er søgt.

Under 31. maj 1720 nævnes i Lerkenfeld skifteprotokol (3), at Niels Pedersen Møllers hustru Anne Christensdatter i Hestbæk var død, og at alt i gården var overdraget Søren Andersen. Af arvingerne nævnes blot sønnerne Søren og Thomas Andersen.

Thomas Andersen, der overtog den anden halvdel af Hestbæk, døde barnløs 1732; og i skiftet efter ham nævnes foruden broderen Søren søstrene Maren Andersdatter, gift med Christen Lauridsen i Stistrup mølle, og Gertrud Andersdatter, gift med Anders Andersen i Hestbæk (4).

Den nævnte søster Maren havde først (fra 1701) været gift med Peder Nielsen i Stistrup mølle.

Noter:

- 1 Henrik Pedersen: De danske landbrug 1688, s.240.
- 2 Mariager amts matrikler 1680 og 88, Z.6-4, fol.272b og Z.9-7, fol.3b.
- 3 Lerkenfeld skifteprotokol 1719-37, G.206-58, fol.20b.
- 4 kilde 3, fol.272b.

Ane 54 CLAUS OLUFSEN BORCH
født 1676, død 1732.

Ane 55 MARIE KIRSTINE PEDERSDATTER ØRUM
født omkring 1675, død 1734/41.

Efter at have gået i fødebyen Lemvigs latinskole blev Claus Borch 1695 immatrikuleret ved Københavns universitet under navnet Claudius Olai Borrichius (1). Og efter eksamen som cand. theol. i 1699 fik han 6. november 1700 kaldsbrev af Baltazar Gebhart von Obelitz til Abjerg i Vedersø sogn på embedet som sognepræst for Gedsted og Fjelsø menigheder i Rinds herred (2); men han blev først ordineret 7. april 1702 efter formanden Peder Andersen Bøgvads død.

Claus Broch var præst i Gedsted til sin død og fra 1722 tillige provst over Rinds herred.

Umiddelbart efter at have tiltrådt embedet fik han den yngre bror Oluf O. Borch anbragt som sognedegn for Gedsted-Fjelsø (3).

Claus Olufsen Borch, der var opkaldt efter morfaderen, var født 11. juni 1676 i Lemvig, søn af Oluf Andersen Kabbel og hustru Kirsten Clausdatter Borch; ved dåben 14. juli blev han båret af Anne Christensdatter, hr. Laurids' i Lomborg (morbroder Laurids Clausen Borchs hustru), faddere var uxor mea (min hustru = præstens hustru), Margrethe Olufsdatter Hjorth, velædle Claus Linde-roth, Peder Lang, Niels Kabbels hustru og Jacob Selmer.

Claus Borch døde 6. maj 1732, 55 år gammel.

Han blev gift senest 1702 med Marie Kirstine Pedersdatter Ørum.

Hun var født omkring 1675 i Ørum i Fjends herred, datter af Peder Christensen Ørum, sognepræst for Ørum, Borris og Gammelstrup,

og hustru Kirsten Hansdatter.

Marie Kirstine levede 1734, men var død før kirkebogens begyndelse 1741.

Marie Kirstine og Claus Borch skal have fået 7 sønner og 4 døtre, men kun følgende kendes:

- 1 Margrethe Elisabeth Clausdatter Borch, født ca. 1703, se ane 26-27.
- 2 Oluf Peter, født 1705 (4), død før 1746 (5).
- 3 Jørgen Christian Borch, født senest 1707; han opholdt sig 1727 i Skive og 1746 i Kølsen, hvorefter han 1749 nævnes som skoleholder i Utterslev i Brønshøj sogn ved København (6).
Gift 1727 i Vesterbølle med Maren Christensdatter, enke efter Jens Styggesen Hosum i Glerup.
- 4 Gebhart Borch (vel opkaldt efter faderens velynder Baltazar Gebhart von Obelitz, død 1707); Gebhart boede 1746 i Kølsen i Vorde sogn.
- 5 Claus Borch, født senest 1712, død 1782, student 1731, skoleholder i Hellested by og sogn på Stevns til 1742, derpå sogne-degn for Ulbjerg-Lynderup fra 1742 (7).
- 6 Marie Kirstine Borch, boede 1746 i Gedsted, vist ugift.
- 7 Kirsten Borch, død før 1746 i Fjelsø, hvor hun havde været gift med Thomas Christoffersen.

Marie Kirstine, sal. Claus Borchs skrev 10. februar 1734 et brev (8) fra Fjelsø til biskop Johannes Trelund i Viborg, hvor hun klagede over, at hendes mands eftermand som præst i Gedsted, Peder Holm ikke ville yde hende den pension af kaldet, som hun var berettiget til. -Brevet efterfulgtes af et brev fra Niels Holst, præst i Vesterbølle-Østerbølle dateret 26. februar 1734, hvori det oplyses, at Holst forgæves havde søgt at mægle mellem parterne.

De af Claus Borchs børn, der levede i 1746 udstedte 18. juli 1746, tinglæst 28. juli, et dokument til Morten Breum, sognepræst i Ullits-Fovlum angående arv efter deres moster, Morten

Breums kone (9).

Noter:

- 1 Birket Smith: Københavns Universitets Matrikel, bd. 2, s.213.
- 2 Fjelsø kirkes regnskabsbog 1734-59, C.Krb.-107, fol.40.
- 3 Ejnar Poulsen: Viborg amts degne- og skolehistorie, 1957, s. 292.
- 4 Farstrup og Axelsens dagbøger, s.174.
- 5 Rinds-Gislum herreders skøde- og panteprotokol 1740-1803, B.48.C-SP.7, fol.23.
- 6 Gislum herreds gejstelige skifteprotokol 1708-81, C.17.C-2, fol.253b.
- 7 kilde 3, s.344.
- 8 Viborg Bispearkiv: Gedsted-Fjelsø, C.2-210.
- 9 kilde 5, samt kilde 6, fol.268.

Ane 58 MADDS PEDERSEN
født senest 1680, død 1757 (?).

Ane 59 KIRSTEN JENSDATTER
født ca. 1667, død 1708.

Mads Pedersen giftede sig 1699/1700 til fæstet under Ålborg hospital af gård nr. 14 i Vognsild by og sogn med den forrige fæster Niels Pedersens enke Kirsten Jensdatter; fæstebrevet blev udstedt 22. marts 1700, se nedenfor.

Gårdens hartkorn var i 1688 blevet forandret fra 2 tdr. 1 skp. 2 fjdk. 2 $\frac{3}{5}$ alb. til 2 tdr. 3 skpr. 2 fjdk. 1 alb. (1); men i fæstebrevet anføres gårdens hartkorn med 2 tdr. 3 skpr. 3 fjdk.

Mads Pedersen blev i 1755 afløst af sønnen Peder Madsen.

Mads Pedersen, der var født senest 1680, var ifølge fæstebrevet født i "Heegaard i Aars herred"; men det må være Hedegårde i Bislev sogn i Hornum herred, hvor der i den ene af de tre gårde i 1680 nævnes en Peder Madsen, som havde efterfulgt (faderen?) Mads Sørensen (2). Gården, hvis hartkorn i 1688 blev forandret fra 11 tdr. 4 skpr. 3 fjdk. $\frac{1}{7}$ alb. til 9 tdr. 6 skpr. 1 fjdk. 1 alb., var da blevet fæstet af Søren Christensen (3); denne Søren Christensen i Hedegård nævnes i skiftet 1708 efter Mads Pedersens første kone som kreditor.

Mads Pedersen, der med sikkerhed vides at have levet i 1755 i Vognsild, er måske identisk med manden af det navn, der døde 1757, begravet 26. december, 70 år; alderen må altså være for lavt ansat.

Han blev gift 1699/1700 i Vognsild, hvis kirkebog først begynder 1701, med Kirsten Jensdatter.

Hun var blevet gift første gang 1697/98 med enkemanden Niels Pedersen i Vognsild, som hun ingen børn fik med.

Kirsten Jensdatter, der var født ca. 1667, var af ukendt herkomst.

Mads Pedersens hustru (navnet nævnes ikke) døde 1708 i Vognsild, begravet 3. juni i hendes 42. år.

Mads Pedersen blev senere gift med Anne Sørensdatter, der døde 1737 i Vognsild, begravet 24. februar, 58 år gammel - altså født ca. 1679.

Skifte blev afholdt 6. oktober 1697 efter Niels Pedersen i Vognsilds salig hustru, hvis navn ikke nævnes (4), mellem enkemanden og børnene Christen Nielsen i 17. år og Mette Nielsdatter i 15. år, hvis formynder var deres farbroder Søren Pedersen, såsom der ingen var i nærheden af deres salig moders pårørende. Indboet i gården var ganske almindeligt ligesom besætningen; de samlede aktiver beløb sig til 129 sldlr. 1 mk. 12 skill., passiverne til 60 sldlr. 6 skill., så der blev 69 sldlr. 1 mk. 6 skill. til deling arvingerne imellem. Enkemanden fik 34 sldlr. 2 mk. 11 skill., sønnen 23 sldlr. 7 1/3 skill. og datteren 11 sldlr. 2 mk. 3 2/3 skill.

19. juli 1699 blev skifte afholdt efter Niels Pedersen i Vognsild (5) mellem enken Kirsten Jensdatter, hvis lavværge var Søren Sørensen Dall i Vognsild, og stedbørnene Christen Nielsen i 19. år og Mette (fejlagtigt kaldet Maren nogle gange) Nielsdatter i 17. år, hvis formynder var deres farbroder Søren Pedersen i Svingelbjerg.

Denne gang blev aktiverne vurderet til 116 sldlr. 2 mk. 6 skill., men passiverne til 124 sldlr. 6 skill., så boet gav et underskud på 7 sldlr. 2 mk.

22.-marts 1700 fik Mads Pedersen, "barnefødt i Heegaard i Aars herred", fæstebrev på Ålborg hospitals bol i Vognsild by og sogn af hartkorn 2 tdr. 3 skpr. 3 fjdk., som Niels Pedersen var fra-død (6); det nævnes at han "efter foregående løfte" ægtede enken Kirsten Jensdatter. Landgilden anføres med 1 td. 2 fjdk. 1

ot. (otting) 1 5/8 pot rug, 1 td. 3 skpr. 1 fjdk. 1 ot. 1½ pot byg, 10½ pd. smør, ½ svin, 2 mk. 8 sk. gri (7).

12. juli 1708 blev skifte afholdt efter Mads Pedersen i Vognsilds hustru Kirsten Jensdatter (8) mellem enkemanden og børnene Kirsten Madsdatter i 5. år og Anne Madsdatter, 3 år gammel.

Indboet var hverken solidt eller righoldigt, men ganske jævnt; den salig kones gangklæder anføres således:

	sldlr.	mark	skill.
1 sort firskaftet kjortel	1	1	o
1 sort do. skørt	o	3	o
1 sort do. forklæde	o	o	12
1 sort klædestrøje	o	2	o
1 sort klædes hue (?)	o	2	o
1 par gl. sko med strømper	o	1	o

Gårdens redskaber skal også nævnes:

1 vogn med tilbehør	5	o	o
1 gl. arbejds do. med behør	2	o	o
1 plov med jern og dræt	4	o	o
1 harve	o	1	8
1 gl. do.	o	o	12

Besætningen bestod af:

1 gul hest, 6 år	10	o	o
1 sort, blesset hoppe, 6 år	8	o	o
1 sort, stjernet do., 12 år	5	2	o
1 brun, stjernet hest, 8 år	5	o	o
1 sortbroget ko, 8 år	4	o	o
1 sort do., 7 år	3	2	o
1 grå hjelmet do., 3 år	3	o	o
1 broget årings studenød	2	o	o
1 rød kvie-åring	1	2	o
1 liden rød kalv	o	o	12

	sldlr.	mark	skill.
5 gl. får	2	2	o
4 væddere	2	2	o
2 små årings polte	o	2	8
3 gl. gæs	o	1	14
	-----	-----	-----
De samlede aktiver beløb sig til	77	2	14

Bortskyldig gæld:

Til stedets besætning behøvedes:

4 dygtige plovbæster	6o	o	o
1 vogn med behør	1o	o	o
1 plov	3	o	o
1 harve	o	2	o
	-----	-----	-----
Ialt	73	2	o

Skyldig til de fattige (hospitalet) efter dom	69	1	7
Brøstfældighed (ikke specificeret)	41	o	o
Skyldig til Lerkenfeld for 1o skpr. rug	3	o	8
Skyldig til Jens Christensen i Hvanstrup for 4 skpr. rug og 4 skpr. byg	1	o	2
Skyldig til Søren Christensen i Hedegård for adskilligt af ham bekomne varer	1o	o	o
	-----	-----	-----
Alt ialt	198	o	3,

så der blev intet at arve, men Mads Pedersen forblev i gården.

16. april 1737 blev skifte afholdt efter Anne Sørensdatter i Vognsild (9) mellem enkemanden Mads Pedersen og deres fælles børn Peder Madsen, 14 år, og Kirsten Madsdatter, 16 år, hvis formynder var deres morbroder Christen Sørensen i Vognsild.

Indboet i gårdens stuehus, der bestod af korsstue, storstue, kammer, kælder samt køkken og bryggers, var ganske almindeligt og uden større interesse. Gårdens besætning bestod af:

	sldlr.	mark	skill.
1 blågrå hest, 8 år	6	o	o
1 brun, stjernet mærplag	5	4	o

	sldlr.	mark	skill.
1 sort blesset hest, 12 år	4	4	o
1 gl. rød hoppe, 15 år	2	o	o
1 grå, hjelmet ko, 6 år	2	2	o
1 do. kvie med kalv, 3 år	1	4	o
1 sort, hjelmet årings studenød	1	4	o
1 grå hjelmet do. kvienød	1	2	o
11 stk. får med lam	5	3	o
12 stk. do. åringsfår	3	3	o
1 års galtpolt	o	2	8
4 gl. gæs	o	4	o
4 ænder	o	1	8
8 høns	o	2	o

Plov- og vognredskaber:

1 gl. vogn med behøvende redskaber	3	1	o
1 gl. do. møgvogn	1	2	o
1 par nye hjul med egenav	1	3	o
1 par vogn-rede (?)	o	3	o
1 gl. plov med jern og drættetøj	1	o	o
2 gl. træharver	o	2	o
1 gl. sadel og bidsel	o	3	4
De samlede aktiver beløb sig til ialt	86	1	3

Passiverne:

Besætning til stedet af hartkorn 2 tdr. 3 skpr. 2 fjdk. 1 alb.:			
3 dygtige plovbæster	24	o	o
1 arbejdsvogn med behøvende redskab	8	o	o
1 plov med jern og drættetøj	3	4	o
1 harve	o	2	o
Sæd til marken (mangler for)	3	o	o

Brøstfældighed:

sldlr. mark skill.

Rålingen på 9 bindinger og 3 bindinger kors-

hus, som overalt er brøstfældig	10	o	o
---------------------------------	----	---	---

Lade og stald på 16 bindinger	16	o	o
-------------------------------	----	---	---

1 do. lade på 6 bindinger er næstafvigte år
af nyt opført.

Fæhus på 7 bindinger	6	4	o
----------------------	---	---	---

Dertil kom resterende landgilde og løs gæld, så de samlede passiver beløb sig til 100 dlr. 2 mk., så der blev intet at arve, men enkemanden forblev i gården.

6. september 1755 fæstede Peder Madsen faderen Mads Pedersens "formedelst alderdom og skrøbelighed" opladte gård i Vognsild by af hartkorn 2 tdr. 3 skpr. 3 fjdk., mod at yde "sine gamle forældre" fornøden "husværelse og siden en sømmelig jordefærd" (10).

Noter:

- 1 Mariager amts matrikel 1688, Z.9-7, fol.5.
- 2 Himmersyssels matrikel 1680, Z.6-3, fol.242.
- 3 Ålborghus amts matrikel 1688, Z.9-4, fol.46b.
- 4 Ålborg hospitals skifteprotokol 1691-1719, C.649-108, fol.122b.
- 5 kilde 4, fol. 17ob.
- 6 Ålborg hospitals fæsteprotokol 1677-1719, C.649-100, fol.234.
- 7 1 otting (ottingkar) = $\frac{1}{2}$ fjerdingkar = $\frac{1}{8}$ skæppe = $\frac{1}{64}$ tøn-
de korn, (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.383), 1 pot korn = $\frac{1}{144}$
tønne (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.395), 1 pund smør = 1 let-
pund = $\frac{1}{18}$ tønne smør = 7 kg. (Håndbog v. Hvidtfeldt, s.161),
gri = gæsteri = pligt til at modtage og fodre jorddrottens
(jordejerens) folk, heste og hunde (Håndbog v. Hvidtfeldt,
s.259).
- 8 kilde 4, fol.298.
- 9 Ålborg hospitals skifteprotokol 1719-55, C.649-109, fol.543.
- 10 Ålborg hospitals fæsteprotokol 1720-69, C.649-101, fol.775.

Ane 60 JENS GRAVERSEN
født omkring 1655 eller før, død 1699.

Ane 61 DORTHE CHRISTENSDATTER
født ca. 1658, død 1728.

Jens Graversen og broderen Jacob nævnes 1680 som fæstere af fødegården Mejlstrup i Vognsild sogn (1); fra senest 1688 var Jens Graversen enefæster af gården (2), hvis hartkorn da blev forandret fra 7 tdr. 1 skp. 3/5 alb. til 7 tdr. 3 skpr. 2 fjdk.

- Under gården Mejlstrup hørte i 1688 et dyrket tilliggende på 67 tdr. land (3), så jorden var af udmærket kvalitet.

Mejlstrup-gården, der hørte under Lerkenfeld, blev efter Jens Graversens død overtaget af enkens anden mand Anders Nielsen.

Jens Graversen, der var født omkring 1655 eller før, var født i gården Mejlstrup i Vognsild sogn, men hans forældre kendes desværre ikke. Han var broder til Jacob Graversen, der i 1680 boede i Mejlstrup (4), men som senere overtog fæstet af gården Øster Årup i Vognsild sogn, og hvis enke Karen Nielsdatter efter hans død blev gift med Peder Jensen, se ane 28-29. En søster til disse brødre var Margrethe Graversdatter, født ca. 1638 i Mejlstrup, død 1705 i Østerbølle by og sogn, gift 1. gang før 1665 med Christen Nielsen, født ca. 1624, død 1687, gårdmand i Østerbølle, og gift 2. gang 1696 med Willum Christensen, født ca. 1671, død 1729, ligeledes gårdmand i Østerbølle.

Jens Graversen døde 1699 i Mejlstrup; skiftet efter ham blev afholdt 21. april 1699 (5).

Jens Graversen blev gift omkring 1680 eller før med Dorte Christensdatter.

Hun var født ca. 1658 og synes at have været datter af Christen Nielsen Basse, født ca. 1623, død 1702, fæster af den 6. td.

hartkorn store gård Vester Årup i Vognsild sogn, og hustru Kirsten Svendsdatter, født tidligst 1630, død 1695 (6). Dorthe Christensdatter, der hørte til de ældste af Christen Basses eventuelle børn, kunne måske have været af faderens eventuelle første ægteskab.

Christen Basses sidste kone (altså eventuelle 2. kone) Kirsten Svendsdatter var datter af Svend Pedersen Farstrup, 1604-1671, sognepræst i Vester- og Østerbølle fra 1629, og hustru Karen Lauridsdatter, ca. 1608-1672 (7). Var Dorthe Christensdatter datter af Kirsten Svendsdatter var hun oldedatter af provst Laurids Pedersen Kjettrup, død 1629, sognepræst i Vester- og Østerbølle fra 1604, der ifølge herredsfoged Testrup (8) skal have "været så tyk, at han ikke har kunnet gå op igennem den hvælvede trappe, som går op i Vesterbølle kirketårn".

Efter Jens Graversens død blev Dorthe Christensdatter gift anden gang 1699 (kirkebogen begynder desværre først 1701) med Anders Nielsen, der overtog fæstet af Mejlstrup.

Han var født ca. 1672 - ifølge fæstebrevet - "i Eistrup", men ellers vides intet om hans herkomst.

Anders Nielsen i Mejlstrup døde 1735, begravet 9. november, 63 år gammel.

Hans kone - Dorthe Christensdatter - var død 1728, begravet 10. oktober, 70 år gammel.

I 1719 blev fæstebrevet af 3. maj 1699 til Anders Nielsen, "barnfødt i Eistrup", på afdøde Jens Graversens fæstegård Mejlstrup indført i Lerkenfeld fæsteprotokol (9); han skulle da betale 50 slettedaler til stedsmaal (= indfæstning).

På rette 30.-dag 4. november 1728 blev skifte afholdt efter Anders Nielsen i Mejlstrups hustru Dorthe Christensdatter (10) mellem enkemanden og afdødes børn:

Af første ægteskab:

Gravers Jensen i Svoldrup,
Christen Jensen i Østrup,
Else Jensdatter gift med Christen Hansen i Svoldrup,
Karen Jensdatter gift med Anders Jensen i Knudstrup.
Af andet ægteskab med enkemanden:
Kirsten Andersdatter og
Mette Andersdatter.

Gårdens stuehus bestående af dagligstue, vesterstue, kammer samt køkken og brøggers var pænt forsynet med solidt indbo og husgeråd.

Den salig kone efterlod sig følgende gangklæder:

	rdlr.	mark	skill.
1 gl. blå vadmels skørt	o	3	o
1 sort hjemmegjort kjortel	o	4	o
1 brun vadmels trøje	o	1	8
1 grøn vadmels trøje med ærmer	o	2	8
1 gl. sort forklæde	o	o	12
1 gl. hue af sort, blommet taft	o	1	o
1 gl. sort rejsehue	o	o	8
1 gl. grå vadmels skørt	o	2	o
1 gl. rød do.	o	2	o
2 særke	o	1	8
2 obleer (?)	o	2	o
1 par blå hoser	o	o	12
1 par tøfler	o	o	12
1 par gl. sko	o	o	8

Gårdens besætning bestod af:

Stude og ungfæ:

1 sort, hjelmet og 1 sort grimet stud, 5 år	1o	o	o
1 sortbroget og 1 sort, hjelmet	1o	o	o
1 sort og 1 sort, hjelmet	8	o	o
1 sort do.	3	4	o
1 tyr	2	o	o
3 sorte studenød	6	o	o

Køer, kvier og kalve:

rdlr. mark skill.

1 sort kollet ko	4	4	o
2 sorthjelmede do.	5	2	o
1 sort ko	3	o	o
1 sort do.	2	4	o
1 grå kvie	1	4	o
3 studekalve og 1 kviekalv	2	4	o

Øg og bæster:

1 brun hoppe, 7 år	8	4	o
1 sortebrun hoppe, 5 år	8	4	o
1 rød do., 9 år	6	o	o
1 sort hestplag, 4 år og 1 brun, 4 år	10	o	o
1 gl. brun øg, 17 år	1	2	o
1 brun mærplag, 1 år	4	2	o
1 brun mærføl	2	o	o

Får med videre:

36 gl. får	12	o	o
6 lam	1	3	o
1 broget so	1	o	o
1 gris	o	1	4

Høns:

5 høns og 1 hane	o	1	8
------------------	---	---	---

Vogn- og plovredskaber:

1 beslagen vogn med haver, vogndurv samt kobler, puder og tømmer	8	o	o
---	---	---	---

rdlr. mark skill.

1 do. vogn med skrav, lejrer og læsstang med behørig redskab (11)	3	2	o
1 gl. møgvogn med fjæl	2	o	o
1 do.	1	o	o
2 gl. lejrer	1	o	12
1 gl. afsæt til en vogn	o	2	o
1 bagplov med jern og behørig redskab til 6 bæster	1	o	o
3 gl. harver	o	3	o

Boets samlede aktiver beløb sig til 141 o 1o

- Blandt gælden og besværlighederne blev brøstfælden i gården anført, hvorefter bl.a. følgende fremgår:

Rålingen (stuehuset), som stod vester i gården, bestod af 12 bindinger, hvorefter de 8 bindinger til stuer, er forfalden overalt på tømmer, tag og ler; de øvrige 4 bindinger til frammers er (også) brøstfældig.

Laden sønden i gården bestod af 15 bindinger og 2 kuer.

Norden i gården et hus på 9 bindinger og 2 kuer, som bruges til hestestald og fårest.

Østen i gården et hus på 9 bindinger og 2 kuer, som brugtes til fæhus.

- Den samlede brøstfældighed beløb sig til 6o 4 o

Efter gårdens hartkorn 7 tdr. 3 skpr. behøvedes til besætning værdier for 64 4 o

Desuden blev anmeldt løs gæld - ialt 5 beløb - som sammentalt blev knap 5o rdlr.; enkemandens stedsøn Christen Jensen Meilstrup fordrede efter skiftet 21. april 1699 efter faderen Jens Gravérsen 13 rdlr. 2 mk.

Skiftet blev afsluttet 21. marts 1729, hvor de samlede aktiver blev anført med 214 rdlr. og passiverne med 196 rdlr. 4 mk., hvorefter der var 17 rdlr. 2 mk. til deling, dog skulle de to døtre af sidste ægteskab forlods have 15 rdlr. til deling.

Noter:

- 1 Mariager amts matrikel 1680 (1664), Z.6-4, fol.275.
- 2 samme amts matrikel 1688, Z.9-7, fol.6b.
- 3 H. Pedersen: De danske landbrug 1688, s.240.
- 4 kilde 1.
- 5 ifølge skiftet efter Dorthe Christensdatter.
- 6 Dorthes datter Else Jensdatter stod fadder 1710 til morbroderen Niels Basse i Svoldrups datter Else, 1711 stod Niels Basse fadder hos Else Jensdatter og hendes mand Christen Hansen i Svoldrup; i 1701 havde Dorthe stået fadder hos søsteren Else Christensdatter og hendes mand Niels Vognsen i Vester Årup.
- 7 Præsterne Mads Farstrup og Laurids Axelsens dagbøger, udg. 1813 af Ign. Becher, s.124, Wibergs præstehistorie, bd. 3, s.536.
- 8 Jyske Samlinger 1-1, 1866-67, s.374.
- 9 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.206-12, fol.71.
- 10 samme gods' skifteprotokol 1719-37, G.206-58, fol.239b.
- 11 lejrer = høsthaver, særlige haver (vognsider) til høstbrug.
læsestang = læsetræ = træstang til fastgørelse af læsset.

Ane 62

JENS NIELSEN

født ca. 1664, død 1740.

Ane 63

ANNE JEPSDATTER

født ca. 1654, død 1735.

Jens Nielsen fæstede - vel ved giftermålet før 1694 - svigerfaderens halvdel af gård nr. 1 i Østrup i Vognsild sogn under godset Lerkenfeld.

Ved indretningen af godsets fæsteprotokol 1719 havde Jens Nielsen ikke noget fæstebrev at fremvise, hvorfor et nyt blev skrevet, se nedenfor.

I 1730 oplod han fæstet af den 3½ td. hartkorn store gård til svigersønnen Christen Jensen Meilstrup, se ane 30-31.

Jens Nielsen, der var født ca. 1664, var af ukendt herkomst.

Han døde 1740 i Østrup, begravet 20. marts, 76 år gammel.

Jens Nielsen blev gift før 1694 - vel omkring 1690 eller lidt før - med den 10 år ældre Anne Jepsdatter fra Østrup.

Den kendsgerning, at hun dels var 10 år ældre end han og dels over 30 år, kunne tyde på, at hun havde været gift før, men herom vides intet.

Anne Jepsdatter var født ca. 1654 i gården i Østrup, datter af Jep Nielsen og hustru Inger Byrialsdatter.

- Herredsfoged Christen Sørensen Testrup nævner i sine slægtsoptegnelser fra 1730'erne i indledningen til hans Rinds herreds krønike (1), at Inger Byrialsdatter var gift med "Jep i Østrup, deres datter af Anne Jepsdatter, som nu har Jens Nielsen i Østrup".

Anne Jepsdatter af Østrup døde 1735, begravet 30. oktober, 81 år gammel.

Foruden datteren Inger Jensdatter, født ca. 1694, se ane 30-31, vides dette ægtepar kun at have haft datteren Kirsten Jensdatter, født ca. 1696, død 1742, som i 1722 blev gift med Søren Christensen, gårdmand i Gislum by og sogn, samt sønnen Niels Jensen, født 1701, død ugift 1727.

Jens Nielsens fæstebrev fra 1719 (2) lyder:

"Fæstebreff paa Jens Nielsøns i Østrup hans iboende $\frac{1}{2}$ ve gaard, som er hartkorn 3 td. 4 skppr. 3 fd. $2\frac{1}{2}$ alb.:

Kiendis ieg underskreffne Thomas Sørensen Bregenholm, ridefoged paa Lerkenfeldt, at som fornæffnt^e Jens Nielsøn ej har nogen fæstebreff at fremvise, haver ieg efter hans kongl. maj.ts aller-naadigste forordning af 23. januarii 1719 (om fæsteprotokollers indretning) hermed paa deris excellence, høj- og velbaarne herre, hr. Vincens Lerke til Lerkenfeldt, ridder, kongl. maj.ts. gehejmerraad etc., min højgunstige herris vegne haver sted og fæst, saa og hermed steder og fæster hannem forn^{te} (fornævnte) $\frac{1}{2}$ ve gaard fremdeelis at nyde til brugelighed sin liffstiid med de conditioner, at hand svarer restantzen paa samme gaard til dato, og herefter fremdeelis svarer kongl. skatter, samt skyld og landgiæld aarlig og i rette tider, gjører ægt og arbejde som tilforn, gårdens bygning at forbedre og vedligeholde, jorden og dends tilhørende ejendomme tilbørligen at dyrke og medhandle, og ej noget af dets tilhørende at lade forrykis eller frahæfvis, og hvis hand ej beviser, at hand af samme $\frac{1}{2}$ ve gaard har given fæste eller.dend ham frie for fæste er forundt, skal hand for fæste deraf fornøje min høj-velbaarne herre selff. I det øffrige forholder hand sig efter kongl. maj. ts. lov og allernaadigste udgiffne forordninger, samt dette fæstebreff under dissens forbrydelse i alle maader efterrettelig.

Til bekræftelse under min egen haand

Lerkenfeld d. (dato mangler)

Thomas Sørensen Bregenholm

Ligelydende fæstebreff med dette er mig underskreffne Jens Nielsøn i Østrup meddelt, som ieg i kraftigste maader lover, og mig hermed reverserer fast og uryggelig i alle maader at efterleve.

Til bekræftelse under min egen haand, og til vitterlighed med mig underskrive ombedis Niels Vognsøn i Aarup og Anders Nielsøn i Meilstrup.

Lerkenfeld d. 16. juli anno 1719

I.N.S. (Jens Nielsøn)

til vitterlighed Niels Vognsøn

Anders Nielsøn

Noter:

- 1 Afskrift af Rinds herreds krønike i Landsarkivet for Nørrejylland Håndskriftsamling H.7(4c7)-1, fol.16.
- 2 Lerkenfeld fæsteprotokol 1719-94, G.2o6-12, fol.69b.

Fæstebrev paa Jens Nielsen: Østerr Land; boende $\frac{1}{2}$ La. gaard
som er fæstet 3 L: 4 sk. 3. L: 2 $\frac{1}{2}$ Alb.

Kindt og underkøbt Thomas Lorenzen Bregenholt N.D. fogt paa
Lerkenfeldt, at som fornæfste Jens Nielsen er far nogen fæstebrev
at framvisse, fader og efter land kongl: Majt: Allernaadigste for-
ordning af 23. Januarii 1719. far med paa den Excellence, sig og
Albaarne fæst, sig Vincens Lerke til Lerkenfeldt, kongl:
kongl: Majt: Gædeme Naad et: min søjgsmige fæst Albaarne
fader and og fæst, far og far med fader og fæst fæst fæst
 $\frac{1}{2}$ La. gaard frændelig at mudi til frændelig sin hiff kiid med den
Conditioner, at fæst skærve Aftanhen paa samme gaard til dato,
og far efter frændelig skærve kongl: fæst, samt sig og land:
gielt hellig og: fæst fæst, gielt og arbejds som tilforn,
gaardens bygning at forbehold og land hige fæst, fæst og land
tilfornede fæstomme tilfornede at fæst og med fæst, og af
nogle af den tilfornede at fæst fornæfste eller fæst fæst, og
fæst fæst er fæst, at fæst af samme $\frac{1}{2}$ La. gaard far gi:
den fæst, eller den fæst fæst fæst er fæst, fæst fæst
for fæst der af fornæfste min sig Albaarne fæst fæst, i det

Østerr forbehold fæst sig efter kongl: Majt: lot og allernaadigste indvisse
forordninger, samt dette fæstebrev, under disse forbehold, i alle maader af-
værlig, til skæffelse under min fæst, Lerkenfeldt d:

Thomas Lorenzen Bregenholt:

Lige hende fæstebrev med dette er mig underkøbt Jens Nielsen: Østerr
meddelt, som sig: kraftigste Maader lot, og mig far med reves fæst
og indvisse: i alle maader af: fæst. Til skæffelse under min fæst
fæst, og til skæffelse med mig at underkøbt om: Nielsen Nielsen:
Hans og Anders Nielsen: Meilstrup. Lerkenfeldt d: 16. Juli. Anno 1719.

L.N.S.

Til skæffelse. Nielsen Nielsen. Anders Nielsen.

Ane 92

PEDER JUSTESEN

født ca. 1610, død 1683.

Ane 93

DORTHE CHRISTENSDATTER

født ca. 1606, død 1688.

Peder Justesen var bosat i Vesterbølle by og sogn, men om han var hus- eller gårdmand vides ikke.

Han var født ca. 1610, men hans forældre kendes ikke; han kunne måske have været bror til Niels Furbos enke Karen Justdatter i Vesterbølle, der døde 1686, 80 år gammel - altså født ca. 1606.

Peder Justesen i Vesterbølle døde 1683, begravet 30. december, 73 år gammel.

Han blev gift senest 1636 med Dorte Christensdatter.

Hun var født ca. 1606, men hendes herkomst kendes ikke.

Dorte Christensdatter døde hos sønnen Jens (Pedersen) Justesen i Vesterbølle 1688, begravet 12. oktober, 82 år gammel.

Ane 100 SØREN MORTENSEN

født ca. 1601, død 1683.

Ane 101 BODIL SØRENSDATTER

født ca. 1610, død 1694.

Søren Mortensen boede i Vesterbølle by og sogn, hvor han sikkert var fæster af en gård, vel den gård, som sønnen Christen Sørensen senere overtog, se ane 50-51.

Søren Mortensen var født ca. 1601, men hans herkomst kendes ikke.

Han døde 1683 i Vesterbølle, begravet 21. maj, 82 år gammel.

Han blev gift senest 1638 med Bodil Sørensdatter.

Hun var født ca. 1610, men hverken kendes fødested eller herkomst kendes.

Bodil Sørensdatter, salig Søren Mortensens enke i Vesterbølle, døde 1694, begravet 18. marts, 84 år gammel.

Af Søren Mortensens børn - foruden sønnen Christen, født ca. 1657, se ane 50-51, - kendes:

Anne Sørensdatter, født ca. 1638, død 1712, gift med Anders Christensen Louns i Vesterbølle.

Maren Sørensdatter gift 1. gang 1685 med Christen Madsen i Vesterbølle, død 1694, og gift 2. gang 1694 med Søren Madsen i Svingelbjerg.

Sidsel Sørensdatter, som i 1683 gik en uægte datter Bodil, hvis far var Johannes Sidenborg i Viborg; Sidsel blev 1685 trolovet i Vesterbølle med Jacob Andersen Skomager i Viborg, og de fik præstens seddel på at måtte vies i Viborg - "dog spurgtes det siden, at hun løb fra ham sønder ud her i landet, thi hun var dog et

skarn, men han selv er nogen kort tid derefter død førend de blev viede".

Ane 102

OLUF ESPENSEN

født ca. 1628, død 1702.

Ane 103

MAREN SØRENSDATTER

født ca. 1626, død 1690.

Oluf Espensen var først gårdmand i Svingelbjerg og senere gårdmand i Vesterbølle by og sogn, hvor han sidst var husmand.

I matriklen 1688 (1) nævnes han sammen med Christen Nielsen som fæster af gård nr. 2 i Vesterbølle, hvis hartkorn da blev forandret fra 6 tdr. 4 skpr. 3 fjdk. 1 4/5 alb. til 4 tdr. 2 skpr. 1 fjdk. 1 alb.

Oluf Espensen var født ca. 1628, men hans fødested og forældre kendes ikke; han kunne udmærket have været bror til Niels Espensen i Vesterbølle, død 1682, 74 år gammel, og til Karen Espensdatter, kaldet Karen Amme, da hun havde været amme på Bonderup (nu Lerkenfeld) i Valdemar Daaes tid, som døde 1701 i Vesterbølle, 90 år gammel, som enke efter Anders Lassen.

Oluf Espensen døde 1702 i Vesterbølle, begravet 10. april, 74 år gammel; provst Axelsen skrev da i kirkebogen: han havde haft gård og boet en tid lang i Svingelbjerg og siden i Vesterbølle i den gård næst østen og sønden til præstegården, men døde nu i et hus ibidem.

Han blev gift første gang før 1660 med Maren Sørensdatter.

Hun var født ca. 1626, men hendes herkomst kendes ikke.

Oluf Espensens kone i Vesterbølle, navnlig Maren Sørensdatter, døde 1690, begravet 17. maj, 64 år gammel.

Efter hendes død blev Oluf Espensen gift anden gang 1690/91 med

Anne Andersdatter, der overlevede ham.

Noter:

1 Hald amts matrikel 1688, Z.9-6, fol.104b.

Ane 1o8

OLUF ANDERSEN KABEL

født ca. 1629, død 1698.

Ane 1o9

KIRSTEN CLAUDATTER BORCH

født ca. 165o, død 17oo.

Oluf Andersen Kabel, der var bosat i Lemvig, var vel købmand.

Han var født ca. 1629 i Lemvig, søn af Anders Olufsen Kabel og hustru.

Ved hans død skrev præsten i kirkebogen: 24. oktober 1698 prædikede jeg over salig Oluf Kabel, som døde hastig 8 dage tilforn, sc. (det var) den 17. dito (samme måned), ætatis (alder) 69 år 7 måneder 9 dage, text: Job XIV.5 og Gen.V.8.2(11)seq.

Han blev gift første gang 19. oktober 1656 (2o trinit.) i Lemvig med Maren Jensdatter.

Maren, Jens Skrædders datter, døde 1674/75, begravet 4. januar 1675, 47 år gammel, efter 19 års ægteskab med Oluf Kabel.

Han blev gift anden gang 1675/76 - vel i Fjaltring, med Kirsten Claudatter Borch. Hun var født ca. 165o i præstegården i Fjaltring, datter af Claus Olufsen Borch og hustru Margrethe Olufsdtr. Ved hendes død skrev præsten Frants Rosenberg i Lemvig kirkebog: Den 22. marts 17oo prædikede jeg over min kones salig faster, salig Kirsten Claudatter Borch, æt. 49 år 5 mdr. og nogle dage, text: 2. Cor.IV.17.

Oluf Kabel havde mange børn i begge sine ægteskaber; af sidste ægteskab, hvor nogle kaldte sig Kabel andre Borch, blev den ældste søn Claus Borch, født 1676, præst og provst, se ane 54-55, den den næstældste Mathias Kabel eller Cabel, født 1678, døde

1748 i Lemvig som kaptajnløjtnant, og den tredje Oluf Borch, født 1680, døde 1755 som sognefoged i Gedsted-Fjelsø, hvor broderen var præst.

Ane 110

PEDER CHRISTENSEN ØRUM

født omkring 1630, død 1688.

Ane 111

KIRSTEN HANSDATTER

født ca. 1640, død 1696.

Peder Christensen Ørum, der vel var identisk med den Peder Christensen der 1651 fra Viborg katedralskole blev immatrikuleret ved Københavns universitet (1), efterfulgte senest 1664 faderen som sognepræst for Ørum, Borris og Gammelstrup i Fjends herred (2).

Peder Christensen Ørum var født omkring 1630 i præstegården i Ørum, søn af præsten Christen Nielsen Varde eller Warde og hustru.

Peder Ørum døde 1688, og skiftet efter ham blev sluttet 25. juni samme år (3).

Han blev gift første gang 1661 (4), men konens navn og herkomst kendes ikke.

Hans første kone, hvis dødsår heller ikke kendes, skal have født ham 6 børn, hvoraf dog kun 3 døtre efterlod børn.

Efter hendes død blev Peder Ørum gift anden gang - før 1675 - med Kirsten Hansdatter fra Øster Bjerregrav ved Randers.

Hun var født ca. 1640 i Bjerregrav, datter af Hans Andersen, sognepræst for Bjerregrav, Ålum og Tånum, og hustru Maren Andersdatter.

Kirsten Hansdatter, salig hr. Peder Ørums efterladte enke, døde 8. august 1696 i Skive, 56 år gammel.

Kirsten Hansdatter skal have født 12 børn, men kun 3 døtre blev voksne.

Peder Ørums 6 døtre (3 af hvert ægteskab), som blev voksne, nævnes 1746 i skiftet efter den barnløse datter af 2. ægteskab Christence Sophie Amalie Ørum, født ca. 1676, død 1746 i Ullits, hvor hun var gift med præsten Morten Breum (5).

Noter:

- 1 J.C. Sixhøj: Viborg katedralskoles dimittender 1630-1879, 1968, s.26, nr.251.
- 2 Wibergs præstehistorie III, s.691, nr.5.
- 3 Fjends herreds gejstlige skifteprotokol 1695-1739, C.19.C-2, fol.46.
- 4 kilde 1.
- 5 Gislum herreds gejstlige skifteprotokol 1708-81, C.17.C-2, fol. 225-26 og 252b-54b.

Ane 126

JEP NIELSEN

født i 1620'erne eller før, død 1688/1701.

Ane 127

INGER BYRIALSDATTER

født ca. 1618, død 1705.

Jep Nielsen var fra før 1653 gårdmand i Østrup i Vognsild sogn, Gislum herred.

Fra gammel tid bestod Østrup af to lige store gårde, der fra før 1650 begge var bortfæstede til to mænd. I 1653 nævnes Jep Nielsen som fæster af den ene gård sammen med Peder Christensen (1).

I 1680 nævnes han sammen med Søren Pedersen som fæster af gården, hvis samlede hartkorn da var på 5 tdr. 3 skpr. 2 fjdk. 2 $\frac{3}{5}$ alb. (2), og i 1683 sammen med Børge eller Byrge Pedersens enke (3), da bl.a. gårdene i Østrup blev solgt af Ove Juul til Villestrup til Peder Lerche til Lerkenfeld, hvorunder gårdene hørte til omkring 1800.

Ved matrikuleringen 1688 (4) nævnes Jep sammen med Søren Andersen, hvis kone hed Kirsten Jepsdatter, men næppe var datter af Jep Nielsen, som fæstere af gården, der da fik matrikel nr. 1. Gårdens dyrkede areal var da 32,4 td. land (5), som blev boniteret således, at gårdens hartkorn blev ansat til 7 tdr. 1 skp. 3 fjdk. 2 alb. - Jep Nielsens halve gård af hartkorn 3 tdr. 4 skpr. 3 fjdk. 2 $\frac{1}{2}$ alb. havde således et dyrket tilliggende på 16,2 tdr. land.

Dette beskedne dyrkede tilliggende lyser ikke af meget; men i den forbindelse skal der gøres opmærksom på, at der dengang desuden hørte meget udyrket overdrev til gårdene. Og de lave strækninger med syd ned til Lerkenfeld å var gode græsningsarealer til fedestude m.v., men disse strækninger gives der jo ikke indtryk af i matriklen. Jorden i Østrup er af meget god kvalitet; efter matriklen 1688 gik der kun 4,5 tdr. land til hver tønne hartkorn. Omkring 1690 blev gården overtaget af Jeps svigersøn Jens Nielsen, se ane

Jep Nielsen, der var født i 1620'erne eller før, var af ukendt herkomst: den kendsgerning, at hans svigermor Anne Pors i Klotrup tilhørte den adelige, men dog ikke rige slægt Byrialsen eller Børialsen med tilnavnet Pors, tyder på, at Jep Nielsens herkomst skal søges i en anset bondeslægt på egnen.

Jep Nielsen nævnes i Rinds herreds tingbog 1687-88 (6) i en sag fra Østerbølle, så Jep kunne måske have været derfra.

Jep Nielsens dødsår kendes desværre ikke, men han må være død mellem 1688 og 1701, da sognets kirkebog begynder.

Han blev gift før 1654 med Inger Byrialsdatter af Klotrup.

Hun var født ca. 1617/18 - måske snarere ca. 1620 - i Klotrup i Fjelsø sogn, datter af selvejerbonden Byrial Christensen, hvis slægt tilhørte de såkaldte "Rinds herreds knaber", og hustru Anne Pors af den adelige slægt Byrialsen eller Børialsen med tilnavnet Pors.

"Jep i Østrup" og hans kones afstamning nævnes i herredsfoged Testrups slægtsoptegnelser fra 1730'erne (7).

Inger døde i 1705 i Østrup, hvor præsten da skrev:

11. marts begravet Jens Nielsens gode moder (gode moder = svigermoder) af Østrup, navnlig Inger Byrialsdatter i sit alders 88. år. - Se afsnittet "De Rinds herreds knaber".

Noter:

- 1 Viborg bispearkiv: Gislum herreds provsti, C.2-187.
- 2 Mariager amts matrikel 1680 (1664), Z.6-4, fol.275.
- 3 Lerkenfeld godsarkiv, pakke med skøder og adkomster 1682-1912.
- 4 Mariager amts matrikel 1688, Z.9-7, fol.6b.
- 5 Henrik Pedersen: De danske landbrug 1688, s.241.
- 6 Rinds herreds tingbog 1687-88, B.48.A-1, fol.97.
- 7 Testrups Rinds herreds krønike i afskrift i Landsarkivets håndskriftsamling H.7 (407)-1, fol.15-16.

Ane 216

ANDERS OLUFSEN KABEL

født ca. 1592, død 1671.

Ane 217

MAREN SØRENSDATTER

født ca. 1604, død 1679.

Anders Kabel, der var bosat i Lemvig, ernærede sig sikkert ved købmandshandel.

Hans enke synes at have boet på Gilsgård i Nørlem sogn, hvor et af børnene vel har boet.

Anders Olufsen Kabel var født ca. 1592; men hans herkomst kendes desværre ikke. Tilnavnet Kabel må nødvendigvis stamme fra herregården af samme navn i Nørlem sogn, der fra før 1491 til 1602 ejedes af adelsslægten Rytter (1), hvis fire medlemmer på Kabel skiftevis hed Oluf og Anders Rytter.

Det ville være en oplagt tanke, at antage Anders Olufsen Kabel som barnebarn (sønnesøn) af den sidste Rytter på Kabel Anders (Olufsen) Rytter, født i 1550'erne, død omkring 1618, der var ulykkelig gift med Anne Eriksdatter Grøn til Ulvsund, fra hvem han blev skilt 1601. I forbindelse med denne skilsmisse oplyses nemlig, at Anders Rytter havde børn med pigen Maren Jensdatter.

Anders Olufsen Kabel døde 1671 i Lemvig, begravet 9. december, 80 år på nær 7 mdr.; præsten nævner, at Anders Kabel havde været gift to gange - ialt 52 år, og at konerne havde født ham 10 børn.

Han blev gift første gang ca. 1618/19, men hverken konens navn eller herkomst kendes; hun må have fået to børn.

Efter hendes død blev Anders Kabel gift anden gang ca. 1627 med Maren Sørensdatter.

Hun var født ca. 1604, men hendes herkomst kendes ikke.

Maren Sørensdatter døde i Gilsgård i Nørlem sogn 1679, begravet 29. december, 75 år gammel efter 44 års ægteskab med Anders Kabbel og 8 år som enke; hun var mor til 8 børn.

Noter:

1 Danmarks Adels Årbog 29, 1912, S.447-49, og 56, 1939, s.121, samt Trap:Danmark, 5. udgave, Ringkøbing amt, s.172-73.

Ane 218

CLAUS OLUFSEN BORCH

født ca. 1612/13, død 1675/76 (?).

Ane 219

MARGRETHE OLUFSDATTER

født ca. 1613, død 1689.

Claus Borch var fra 1636 - måske allerede kaldet til embedet 1630 -
sognepræst for Fjaltring og Trans i Vestjylland.

Claus Olufsen Borch var født ca. 1612/13; men hans herkomst har
desværre ikke kunnet fastslåes med sikkerhed.

Datteren Kirsten og svigersønnen Oluf Kabbel i Lemvig, se ane
108-109, lod i 1680 en søn opkalde efter den kendte Ole/Oluf
Borch, født 1626, død 1690, dr. med. og professor i København,
hvor han grundlagde Borchs Kollegium. Og denne opkaldelse er ble-
vet opfattet som bevis på, at Claus Olufsen Borch, ligesom den
lærde Ole/Oluf Borch var søn af præsten i Sønder og Nørre Bork
Oluf Clausen Borch.

Teorien kan desværre ikke godtages, da den lærde Ole Borchs bror
Claus døde som præst i Skåne, og familien i Fjaltring nævnes da
heller ikke i Ole Borchs testamente (1).

Claus Borch døde i præstegården i Fjaltring 1675/76 eller 1681 (2).

Han blev gift - vel ca. 1636 - med Margrethe Olufsdatter, der var
datter af formanden i Fjaltring.

Hun var født ca. 1613 i præstegården i Fjaltring, datter af Oluf
Jensen Tørring og hustru Kirsten Sørensdatter.

Margrethe Olufsdatter, salig Claus Olufsen Borch's i Fjaltring,
døde 1689 i Lemvig, begravet 19. marts, 76 år gammel - mor til 3
sønner og 7 døtre.

Af børn kan nævnes datteren Mette Clausdatter Borch, 1641-1716, der blev gift 1662 med Jep Trans, rådmand og hospitalsforstander i Lemvig, og sønnen Laurids Clausen Borch, ca. 1642-1717, der blev præst i Lomborg, samt endelig datteren Helvig Clausdatter Borch, der nævnes som fadder til flere af søsteren Kirsten Borchs børn med Oluf Kabbel, se ane 108-109.

Claus Borchs navn kan endnu læses på opgangen til prædikestolen i Fjaltring kirke, mens himlen og prædikestolen i Trans kirke, hvor hans navn også var at læse, brændte i 1912 (3).

Noter:

- 1 P.G.K. Borch: Stamtavle over den jyske slægt Borch, 1905, s.1-8.
- 2 kilde 1 og Wibergs præstehistorie I, s.363, nr.4.
- 3 O. Nielsen: Skodborg og Vandfuld herreder, 1894, s.519 og 529, samt Trap: Danmark, 5. udg., Ringkøbing amt, s.249.

Ane 220

CHRISTEN NIELSEN VARDE eller WARDE

født ca. 1603, død senest 1664.

Ane 221

N.N.

Christen Nielsen Varde/Warde blev med navnet Christiernus Nicolai Wardensis immatrikuleret ved Københavns universitet fra Viborg katedralskole (1). 1625 underskrev han som hører (lektie-hører = lærer) ved Viborg katedralskole et skudsmål for disciplen Severinus Johannis Offvidt sammen med de 4 andre hørere og 24 af skolens disciple (2).

I 1627/28 overtog han embedet som sognepræst for Ørum, Borris og Gammelstrup i Fjends herred.

- Dette embede beholdt han til sin død, da det senest 1664 blev overtaget af sønnen Peder Christensen Ørum, se ane 110-111.

Christen Nielsen Varde/Warde, der var født ca. 1603, var af ukendt herkomst; måske kunne Wardensis være en fejlskrift for Wordensis, og i så fald var han vel fra Vorde nord for Viborg.

Hans dødsår kendes desværre ikke, men han var altså død i 1664.

Christen Nielsen Varde/Warde blev gift omkring 1628/30, men konens navn og herkomst kendes ikke. Parrets eneste kendte barn hed Peder; og sammenholdes dette med, at Christens formand i Ørum ligeledes hed Peder (efternavnet kendes ikke), kommer man til den teori, at Christens kone rimeligvis har været datter af eller enke efter formanden (3).

Lensmanden på Hald og biskoppen i Viborg fik 29. maj 1627 (4) ordre af kongen om at besætte det ledige kald som præst i Ørum, Borris og Gammelstrup, da sognemændene ikke kunne blive enige.

Og 21. januar 1630 udsendtes den kongelige konfirmation på Christen Nielsen Vardes fæstebrev af 23. september 1628 (5) på 1/3 af

tienden af Ørum sogn.

Noter:

- 1 Friis-Petersens studentersamlinger 1611-67, H.1 (12)-7.
- 2 Hundrups efterretninger om rektorer og lærere ved Viborg katedralskole, s.64.
- 3 Viborg stiftsbog 1690, C.2-99, fol.278.
- 4 Kancelliets brevbøger 1627-29, s.90.
- 5 samme 1630-32, s.32.

Ane 222

HANS ANDERSEN

født omkring 1600, død 1656.

Ane 223

MAREN ANDERSDATTER

født omkring 1610, død 1676.

Hans Andersen var vist identisk med studenten Joannes Andreæ Schevius (Skeve), der i 1620 blev immatrikuleret fra Viborg katedralskole ved Københavns universitet. I 1620'erne blev han sognepræst for Dollerup, Finderup og Ravnstrup ved Viborg. 1629 overtog han embedet som sognepræst for Bjerregrav, Ålum og Tånum ved Randers (1).

Hans Andersen, der var født omkring 1600, var af ukendt herkomst.

Han døde i juni 1656 i Øster Bjerregrav by og sogn.

Da han tiltrådte embedet i Bjerregrav 1629 var han ikke gift (måske enkemand), hvorfor han aftalte ægteskab med eller pension til formanden magister Niels Sørensens enke Karen Poulsdatter. Efter at han var kommet til Bjerregrav, ville han ikke gifte sig med enken, og om pensionen kunne de ikke blive enige (2).

I løbet af 1630'erne blev Hans Andersen gift med Maren Andersdatter, der muligvis var hans anden kone.

Hun var vel født omkring 1610 eller lidt før, men hendes herkomst kendes ikke.

Maren Andersdatter døde 14. december 1676 i præstegården i Bjerregrav.

Efter Hans Andersens død blev hun gift anden gang 1657 med eftermanden Eiler Jensen Munch eller Munk (3), der døde 25. februar

1685 i Bjerregrav.

Eiler Munk, der blev provst i Sønderlyng herred, skal have været tungsindig og menneskefjendsk, og han skal have forsømt embedet. Efter Marens død blev han gift anden gang med Inger Rasmusdatter, men begge hans ægteskaber var barnløse.

Hans Andersen og Maren Andersdatter havde kun en søn, nemlig Albert Hansen (opkaldt efter godsejeren på Fussingø Albert Skeel, død 1639), født ca. 1642, død 1672 som kapellan og degn i Bjerregrav (4); han havde fra 1657 gået på Herlufsholm, hvorfra han 1662 dimitteredes til Københavns universitet.

Desuden efterlod de sig døtrene Margrethe, der blev gift før 1657 med præsten Peder Christensen Bjerregrav i Falslev, Kirsten, født ca. 1640, se ane llo-lll, samt Elisabeth eller Lisbeth, der blev gift med en anset bonde i Assens i Falslev sogn.

Først 19. februar 1657 blev skiftet afholdt efter præsten Hans Andersen i Bjerregrav (5) mellem enken Maren Andersdatter og børnene Albert Hansen, Margrethe Hansdatter, Kirsten Hansdatter og Lisbeth Hansdatter.

Præsten Peder Christensen i Falslev var tilstede på sin ovennævnte hustru Margrethe Hansdatter og hendes søskendes vegne, og på enkens vegne var mødt hendes fæstemand Eiler Munch. Desuden var tilstede Andreas Borstell, ridefoged på Dronningborg, og Jens Pedersen i Helsted, delefoged i Støvring herred, samt 4 vurderingsmænd.

Skiftet viser tydeligt, at præstehjemmet i Bjerregrav var rigt og velforsynet med møbler og husgeråd.

sldlr. mark skill.

Af sølv nævnes:

1 sølvkande, vog (vejede) 60 lod	45	o	o
1 sølvbælte, 82 sølvknapper og 2 par hægter, vog 48 lod	30	o	o
3 sølvbægre, vog 25 lod 1 kvintin	18	3	12
7 sølvskeer, vog 21 lod 3 kvintin, 2 sølvskeer, vog 6 lod 2 kvintin	17	2	10
1 andet lidet sølvbæger, vog 2 lod	o	6	o

	sldlr.	mark	skill.
Nok en valbirks bæger (6) med 2 sølvringe	o	6	o
Mængder af kobber, messing og tin nævnes, bl.a.			
1 kobber brændevinskedel	9	o	o
1 liden brændevinskedel	3	o	o
samt 10 tinfade og 30 tintallerkener.			
Større mængde indbo og sengeklæder, samt bøger for ialt (uspecifiseret)	8o	o	o

Gårdens besætning bestod af 2o heste og føl, 19 køer, 1 tyr, 2 bøller (7), 13 stude og 11 ungstude, 2 kvier og 12 ungvier, samt 5 kalve, 15 væddere og 7o får, 18 svin og 5 smågrise.

Der nævnes 68 debitorer - mest bønder fra de tre sogne med gældsposter op til 34 slettedaler, desuden 3 af omegnens præster, der skyldte 9, 12 og 48 sldlr., en købmand i Randers skyldte 33 sldlr. og velbårne Erik Blik (en adelsmand) skyldte 1o sldlr., ialt knap 5oo sldlr.

Laurids Sørensen Hornbech i Randers havde for et halv hundrede rdlr. pantsat sengetøj, andre stoffer og 1 sølvkande.

Boets samlede aktiver beløb sig til 2342 sldlr. 3 mk. 2½ skill. og passiverne til 233 sldlr. 2 mk. 11 skill., så der blev 21o9 sldlr. 8 skill. til deling mellem arvingerne, hvoraf enken fik halvdelen 1o54 sldlr. 2 mk. 4 skill., og sønnen Albert 527 sldlr. 1 mk. 2 skill. og hver af døtrene Kirsten og Lisbeth 263 sldlr. 2 mk. 9 skill., hvorimod den ældste datter Margrethe, gift med præsten Peder Christensen i Falslev, blot havde 8o sldlr. tilgode i arv.

På rette 3o. dag 13. januar 1677 blev skifte afholdt (8) efter "den hæderlige, dyderige og Gud-frygtige salige matrone Maren Andersdatter, hr. Eiler Munch's" i Bjerregrav mellem enkemanden og Peder Christensen, præst i Falslev, gift med datteren Margrethe Hansdatter, Peder Christensen Ørum, præst i Ørum i Fjends herred, gift med datteren Kirsten Hansdatter, samt "ærlig og velforstandig" Mikkel Sørensen i Assens i Falslev sogn, enkemand ef-

ter datteren Elisabeth Hansdatter, på døtrene Anne, Karen og Johanne Mikkelsdøtres vegne.

Aktiverne beløb sig til 2354 sldlr. 12 skill. og passiverne til 374 sldlr. 12 skill., så der blev 1980 sldlr. til deling, hvorfra enkemanden fik halvdelen 990 sldlr. og hver af de tre døtre 330 sldlr.

Noter:

- 1 Wiberghs præstehistorie I, s.162, nr. 6, og s.273, nr. 3.
- 2 Kancelliets brevbøger 9.4.1631.
- 3 kilde 1, s.162, nr.7.
- 4 Poulsen: Viborg amts degne- og skolehistorie, 1957, s.489.
- 5 Sønderlyng herreds gejstlige skifteprotokol 1657-1814, C.21.D-1, fol.3-6b.
- 6 valbirk: stærkt året birketre til møbler (Salomonsens konversationsleksikon, bd. 24, s.414.
- 7 bøller: tyr, kastreret som voksen (H.F. Feilberg: Ordbog over det jydsk Almuemål, bd.1, s.103.)
- 8 kilde 5, fol.21b-22b.

Ane 438

OLUF JENSEN TØRRING

født før 1570, død 1636.

Ane 439

KIRSTEN SØRENSDATTER

født omkring 1580 (?), død efter 1634.

Oluf Tørring var fra 1593 til sin død 1636 sognepræst i Fjaltring og Trans i Vestjylland. Og fra 1619 var han tillige provst i Vandfuld herred (1).

Oluf Jensen Tørring, der var født før 1570, var rimeligvis søn af Jens Krabbe, der fra 1566 til sin død 1600 var sognepræst i Tørring og Heldum, og som skal have været af adelig slægt (2).

Oluf Tørring døde 1636 i Fjaltring.

Han blev gift -før 1610, vel også før 1600 - med Kirsten Sørensdatter.

Hun var vel født omkring 1580, og var rimeligvis datter af Søren Andersen Riber, der fra 1553 til sin død 1593 var præst i Fjaltring og Trans.

Kirsten Sørensdatter døde efter 1634.

Præstekonen Kirsten Sørensdatter var i 1633 indblandet i en mærkelig sag; i den anledning sendte kongen 1. juni (datoen er måske lidt forkert) 1633 besked til lensmanden på Bøvling Jens Juel med følgende indhold (3):

Det berettes, at Mads Pedersen Vinter i Sønderby, Mads Jensen Vinter, Mikkel Musholm, Laurids Peder Jensens søn, Jens Christensen Tvist eller Qvist, Søren Nielsen, Kirsten Sørensdatter i Fjaltring præstegård og hendes 3 døtre Margrethe, Mette og Helvig Olufdøtre, Mette Nielsdatter, Volborg Jensdatter, Marine Jeps-

datter og Jens Knudsen Sterck for kort tid siden har været i Fjaltring kirke og der drukket, danset og begået adskilligt letfærdighed. Han (lensmanden) skal sende alle dem af kvindfolkene, der er voksne, til tugthuset i København, og alle de voksne karle til Bremerholm. Når de frigives derfra, skal han aftinge med dem efter deres yderste formue og siden lade dem stå åbenbart skrifte.

Dersom sognepræsten i Fjaltring findes uskikkelig i sit levned, skal han tiltale præsten, tage dom over ham og forholde sig derefter.

I lensregnskabet for Bøvling 1633-34 (4) findes også en udgift til fortæring og fragt for hr. Olufs hustru og hans 2 døtre med flere, nemlig kost, øl og mad i 27 dage, hver om dagen 12 skill.; fangerne blev sendt med skude til København, hvorfor der blev givet 20 rdlr.

Næste år slap præstedøtrene fri, men deres mor måtte forblive i tugthuset indtil videre - præstekonen måtte for sin egen og datterens forseelse give 25 rdlr.

Noter:

- 1 Wibergs præstenhistorie I, s.363, nr. 3, samt IV, s.36.
- 2 samme III, s.407, nr. 2.
- 3 Kancelliets brevbøger 1633-34, s.147.
- 4 O. Nielsen: Skodborg og Vandfuld herreder, 1894, s.533.

